Į LAISVĘ

Nr. 300 (461) KAINA 5 Pf.

KAUNO DIENRAŠTIS

1942. XII. 23. Trečiadienis

SVEIKI SULAUKĘ KALĖDŲ ŠVENČIŲ

Gynimosi kautynės prie vidurinio Dono vyksta nesumažėjusiu smarkumu

Stalingrade sovietai po aršių kovų vyras prieš vyrą atremti. – Numušta dešimt įskridusių į pietų Vokietiją priešo lėktuvų

VYRIAUSIOJI FIURERIO BŪSTINĖ. XII. 22. Vyriausioji karinių pajėgų vadovybė praneša:

Vokiečių kariuomenės daliniai Tereko fronte priešpuoliais atrėmė puolantį priešą. Stalingrade priešas mėgino, puldamas per Volgą, užimti naują vietą. Po aršių kovų vyras prieš vyrą jis buvo atremtas.

Gynimosi kautynės prie viduriniojo Dono vyksta toliau nesumažėjusiu smarkumu.

Vokiečių divizijos ir kovos grupės atkakliai priešinosi nesiliaujantiems priešo puolimams ir, bendradarbiaudamos su aviacija, padarė sovietams sunkių nuostolių. Vien tik dviejų vokiečių šarvuočių korpų ruože per pastarąsias dešimts dienų

buvo sunaikinti 404 sovietų tankai.

Likusiame Dono fronte ir Suchiničių srityje vokiečių ir vengrų smogiamieji būriai sunaikino priešo kovavietes ir bunkerius ir grįžo su belaisviais bei grobiu. Buvo atremti paskiri priešo puolimai.

Per vietinio pobūdžio vokiečių kariuomenės puolimus Toropeco srityje buvo žymiai pagerintos pozicijos.

Puolant nakties metu Bengazį, sunkaus kalibro bombomis buvo pataikyta į uosto įrengimus ir laivų buvimo vietas. Jūrose buvo apgadintas vienas torpedinis laivas.

Tunizijoje buvo atremti smulkesnio masto priešo puolimai. Alžerijoje bombomis ir lėktuvų pabūklais buvo kovojama prieš geležinkelių transportą ir motorizuotas voras. Kovos lėktuvai puolė į rytus nuo Alžyro vieną priešo laivų vilkstinę ir smarkiai apgadino tris didelius priešo prekybinius laivus. Vokiečių povandeniniai laivai jūrose prie Orano iš vienos laivų vilkstinės nuskandino 12.000 brt talpos transportlaivį ir torpedavo vieną didelį keleivinį garlaivį.

Anglų bombonešiai naktį į gruodžio 22 d. buvo įskridę į pietų Vokietiją. Buvo numestas nedidelis kiekis sprogstamųjų ir padegamųjų bombų Miuncheno srityje ir sugriauta viena ligoninė. Gyventojai turėjo nuostolių. Nakties naikintuvai ir zenitinė artilerija, ligšiolinėmis žiniomis, numušė dešimt lėktuvų.

Į šiaurės rytus nuo Tuapsės sėkmingai vyksta smogiamųjų dalinių ir gynimosi mūšiai

— GRENADIERIAI SUNAIKINA ĮSIVERŽUSIUS SOVIETUS.

BERLIN. XII. 22. Apie mūšius Kaukazo srityje vokiečių vyriausiajame štabe gauta dar tokių žinių:

Kalnų fronte į šiaurės rytus nuo Tuapsės vokiečių kariuomenės daliniai gruodžio 20 dieną įvykdė daugybę smogiamųjų veiksmų. Pasinaudodami nepermatoma sritim, jie užėmė priešo bazių liniją, įsiveržė į sritį už bolševikų fronto ir ten sunaikino sargybas ir atsargas. Priešo žvalgybos dalinių mėginimai veikti palūžo į mūsų grenadierių bei šaulių budrumą. Kitose to fronto vietose bolševikai vėl mėgino pulti, tačiau jie gynimosi ugnim ar priešpuoliais buvo atmušti. Neskaitant tų vietinio pobūdžio puolimų, priešas paskutinėmis dienomis laikėsi ramiai. Matyt, jis dar neatsigavo po paskutinių savaičių mūšių, kurių metu turėjo didelių nuostolių. Per tuos sunkius mūšius dažnai paskiri kariai nulemdavo patį mūšį. Pavyzdžiui, vienas vyr. viršila, daug kartų jau ir anksčiau pasižymėjęs savo apdairumu, pastebėjo, kad priešas įsiveržė į gretimos kuopos ruožą. Jis su savo daliniais tučtuojau pradėjo priešpuolį ir, nepaisydamas priešo ugnies, šturmavo bolševikus. Mūšyje vyras prieš vyrą kuopa sumušė įsiveržusią priešo grupę ir gretimam daliniui suteikė galimumą vėl atsiimti savo senąsias pozicijas. Visi tie sėkmingi mūšiai parodė, kad frontas tarp Maikopo ir Tuapsės yra nepajudinamas. Tuo būdu jau yra pasiektas vienas kovinių tikslų Kaukazo vakarinėje dalyje. Pradėjus mūsų puolimus, bolševikai dar valdė Maikopo naftos srities pietinę dalį, kurios naftos šuliniai siekė iki pačių kalnų. Iš savo pirmykščių pozicijų priešas galėjo trukdyti atkurti tą pramonės sritį. Taigi, per ligšiolinius mūšius buvo ne tiek svarbu užimti kai kurias aukštumas ar perėjas, kaimus ar kelius, o pašalinti grasinimą tiems naftos laukams ir galutinai užimti visą sritį ir sunaikinti ar bent žymiai susilpninti priešą. Tie tikslai per tris mėnesius trukusius atkaklius kalnų mūšius buvo pilnai pasiekti. Bolševikai buvo atremti už kalnagubrių ir jie per pasitraukiamuosius mūšius ir priešpuolius patyrė nepaprastai didelių nuostolių.

BERLIN. XII. 22. Į vakarus nuo Toropeco, vyriausiosios karo pajėgų vadovybės turimomis žiniomis, vokiečių kariuomenė tęsė savo dieną prieš tai pradėtą puolimą bolševikų pajėgų, kurios nepermatomoje vietovėje rengėsi priešpuoliui. Per kietas kovas, kurias dar sunkino miglotas oras, bolševikai buvo suskaldyti. Vėlesniu puolimu pavyko paimti dar kelis atkakliai besigynusius bolševikų atramos punktus. Prie Velikije Luki jau visą eilę dienų bolševikų puolamai vokiečių atramos punkto įgulai gruodžio 20 dieną buvo vėl sunkių kovų diena. Priešas mėgino išnaudoti miglas stipriems puolimams. Nežiūrint gausiai panaudotos artilerijos, nauji 2½ bolševikų divizijų prasiveržimai sugniužo, susidūrę su nesukrečiama vokiečių kariuomenės atremiamąja valia.

Anglijos vietą jūrose nori užimti Amerika

STOCKHOLMAS. „Jungtinės Valstybės po karo turės pasirūpinti, kad jos taikos interesais išsaugotų viešpatavimą jūrose“ — pareiškė Roosevelto laivyno ministeris Knoxas, nuleidžiant į vandenį laivą „Houstone“ (Texase).

Pagal Roosevelto norą, kaip matyti, turi būti padarytas galas pasaulį apipintam anglų viešpatavimui jūrose. Visiems laikams — jau mažiausia, kaip Vašingtone vaizduojamasi ateitis. Arogantiška daina apie Anglijos viešpatavimą jūrose daugiau nebeturi skambėti. Bet užtat Šiaurės Amerikos karo laivai saugos vandenynų taiką, „taiką“, apie kurią svajoja dolerinis imperialistas Baltuosiuose rūmuose, kai jis savo mintyse svarsto britų palikimą. Iš Wallstreeto po to bus siunčiami įsakymai kreiseriams ir šarvuotiems laivams jūrų bazėse visame pasaulyje, o jankių kariuomenė suteiks svorio „pasaulinio prezidento“ valiai.

Apie tai svajoja Rooseveltas. Tiesa, tai tik svajonė. Nes svarbiausio komponento jo galvosenoje stinga: jis neatsižvelgia į trišalio pakto valstybes, kaip veiksnį, kuris savo revoliucinių idėjų ir pasiaukojimo jėga yra pašauktas naujai sutvarkyti pasaulį. Šitos valstybės neleis, kad jau nuversto stabo vietą užimtų kitas stabas. Pralaimėjimai, kurių teko pakelti Jungtinių Valstybių laivynui Ramiajame vandenyne, o taip pat Jungtinių Valstybių, lygiai kaip britų laivyno nepajėgumas sulaikyti laivų skandinimą, kalba pakankamai aiškia kalba.

BRITAI ŠAUDO JR TEHERANE

ISTANBULAS. Teherane įvestą draudimą vaikščioti nuo 20 iki 8 valandos britai nepaprastai smarkiai verčia vykdyti. Anglų kariuomenės sargybiniai šaudo į kiekvieną asmenį, pasirodžiusį gatvėje, prieš tai neįspėję. Buvo nušauta nemaža asmenų, kurie vyko ieškoti gydytojo. Nušautųjų tarpe yra viena slaugė.

EISENHOVERIS BUVO VYRIAUSIAS GIBRALTARO VADAS

MADRIDAS. Kaip Reuteris tik dabar praneša, pirmosiomis Prancūzų Šiaurės Afrikos užpuolimo dienomis vyriausiuoju Gibraltaro vadu buvo Jungtinių Valstybių generolas Eisenhoweris. Taigi, kaip pastebi Reuteris, pirmą kartą per du šimtmečius svetimšalis kontroliavo „britų imperijos uolą“.

Iš šitos „britų imperijos uolos“, kuri savo laiku buvo begėdiškiausiu būdu iš Ispanijos pagrobta, „svetimšalis“ vėl pasitraukė. Iš kitų „didesniųjų uolų“ jis dėl britų meilės niekuomet savo noru nepasitrauks.

ĄŽUOLO LAPAI GENEROLUI MAJORUI HERMANN BALCKUI

BERLIN. XII. 22. Fiureris Ąžuolo Lapais prie Geležinio Kryžiaus Riterio Kryžiaus apdovanojo generolą majorą Hermann Balcką, vienos šarvuočių divizijos vadą, ta proga pasiųsdamas jam padėkos telegramą.

Maskvos laikraštis vaizduoja sovietų „rojų“

STOCKHOLMAS. Maskvos laikraštis „Izvestija“, dėl kurio informuotumo netenka abejoti, ilgokame straipsnyje aprašė, kokioje padėtyje gyvena sovietų darbininkai Leninsko anglies rajone, kuris, netekus Doneco baseino, dabar Sovietų Sąjungoje yra pats svarbiausias. Laikraštis visų pirma pažymi, kad anglies gavimas Leninske vis einąs mažyn, ir rašo, kad tai priklausą nuo katastrofinės darbininkų būklės. Jais niekas nesirūpinąs. Darbininkams stingą stačiai visako. Jie neturį avalynės, šaukštų, kėdžių ir net stalų. Trūkstą patalpų, vietos miegoti, valgyklų, prausyklų ir medicinos personalo. Tačiau niekas jiems nedaroma. Esamos patalpos visiškai užterštos ir pilnos blakių. Darbininkai turį miegoti ant grindų, tačiau niekas iš atsakingųjų nenoris į tas patalpas net pažvelgti. Vieno fabriko darbininkams buvę užsakyta virtuvės indų, tačiau buvę gauta tik degtinės bonkų. Viena stalių dirbtuvė padariusi 80 kėdžių, iš kurių kitą dieną belikę sveikų tik 32. Kitos 48, ant jų atsisėdus, sugriuvę.

Nėra abejonės, „Izvestija“ gali žinoti, kaip iš tikrųjų atrodo sovietų „rojuje“.

Kalėdų eglutė pozicijoms PK nuotrauka Henisch (Wb)

Nesenstančių simbolių šventė

Ir tada, kai įsiliepsnojęs karas baigia nusiaubti visą žemės rutulį, drauge su grįžtančia saule ateina žydinio šilima dvelkiančios ir žalia eglute pakvipusios Kalėdos. Taikos šventė, Kūdikėlio ir piemenėlių šventė. Keista, kad jos ateina ir nori mus nuteikti lygiai taip, kaip nuteikdavo prieš karą, kaip prieš dešimtmečius džiugindavo mūsų ar net mūsų tėvų ir senelių kūdikystę. Keista, nes kaip niūrioje ir drėgnoje bunkerio prieblandoje fronto kareiviui gali sklendėti taika ar dvelkti šeimos židinio šilima, kaip pro oro pavojaus sirenų baubimą džiugaujanti motina palinks prie nauju krykštavimu atgijusio lopšio ir kas išgirs nykų piemenėlio skundą pro patrankų gaudesį?

O tačiau šių metų Kalėdos gali ir turi būti nemažiau prasmingos, kaip daugelis kitų mūsų išgyventų gal ir labai vaiskioje šviesoje skendėjusių švenčių. Juk ne kiekviena paviršutinė taika, laisva nuo matomo kraujo ir girdimo ginklų žvangėjimo, jau yra tikroji taika ir ramybė, žadama geros valios žmonėms. O esti net karų, kurie ne tolina, bet priartina tą tikrąją taiką. Ne taip dar seniai Kalėdų šventėse mūsų stalai linko nuo gausaus ir įvairaus valgio bei gėrimo, mūsų jaunimas šoko ir seniai girkšnojo gerą Brazilijos kavą, bet tuo pat metu mūsų pašonėje rytuose raudonasis milžinas, išalkusias minias pavertęs nužemintais vergais, kalė ir kalė ginklus, žvalgydamasis į civilizuotąją Europą. Mes naudojomės tariamąja taika, bet gyvenome ant bolševizmo užmačių slenksčio ir greit pajutome, kad jo kalkuliacijose nebuvome nenumatyti. Galimas daiktas, kad išorine jėga negalėjome kitaip pakreipti įvykių eigos, bet mūsų garbė ir mūsų tautos vieningumas būtų mažiau nukentėję, jei būtume daugiau turėję tos vidaus taikos ir ramybės, kurią skelbia Kalėdų pasiuntinys. Tos Kalėdų taikos ir šiandien tūlas fronto kareivis, įsikasęs snieguotam apkase pirmose fronto linijose, turi daugiau negu nesąžiningas visko pertekęs spekuliantas ar laiko balso nesuvokiąs ir nuo tautos aspiracijų atitrūkęs lėkštas miesčionis. Ir šiandien, kada titanai grumiasi dėl pasaulio ateities, mūsų asmeninė pastanga nepasuks kitaip istorijos rato, tačiau blaivus protas, išugdytas budrios ir nesusiskaldžiusios savyje dvasios, padės apsispręsti taip, kad tauta gyventų ir naudotųsi ta taika, kuri pakils iš griuvėsių ir kalbės gal sena Kalėdų angelo kalba, bet naujai atgimusiems žmonėms.

Iš po karo griuvėsių turės kilti nauji žmonės ir todėl būdinga, kad taikos šventė švenčiama Kūdikėlio ženkle. Kūdikis yra amžino tautos gajumo simbolis ir nešėjas. Jeigu ir karo metu, nepaisant trigubai ir keturgubai padidėjusio pasiaukojimo, dažnoje lietuviškoje šeimoje lopšyje krykščia kūdikis, tai rodo drąsų tautos veržlumą į ateitį. Tačiau tai dar tik materialinė pusė. Kūdikis tautai tikrai vertingas tik tada, kai potencijoje jis pasinešęs pralenkti tėvus, kitaip tauta nepajėgtų žengti pirmyn. Tokių vilčių visai neugdo pagausėję ar tiesiog iš nežinios išdygę įžulių vaikų būriai arba pasibaisėtinu būdu dar motinos yščiuje alkoholiu nuodijami kūdikiai mūsų mieste ir kaime. Tėvai ir visi, kurie atsakingi už mūsų jaunosios kartos ateitį, Kalėdų laisvalaikio metu turėtų rasti laiko pagalvoti ir padaryti konkrečių sprendimų, kaip tas atviras mūsų tautos kūno žaizdas pagydyti. Neužmirškime, kad dieviškojo Kūdikėlio pasveikinti ir pagerbti pirmiausia ateina piemenys, o paskui išminčiai ir karaliai. Ir lietuviškąjį kūdikį, būsimąjį mūsų tautos gyvybės ir kūrybingumo reprezentantą, pirmiausia turi visu rūpestingumu apglobti pačios liaudies, tėvų uolumas, o paskui ateiti su savo dovanomis mokykla ir valstybė.

Žinome, kad bus lietuvių, kurie atostogų metu ar platesniame suvažiavime ar šeimos ratelyje svarstys čia primintą problemą ir visi sutiks, kad padėtį žymiai pablogines karo meto materialinis ir moralinis skurdas. Ta proga teprisimena jie ir teprimena kitiems, kad nuo seno lietuvių tradicijose Kalėdos vadinamos piemenėlių šventė. Tomis dienomis lietuvis stengėsi sumažinti artimo skurdą ir tuo būdu praturtinti savo tauruji Kalėdų džiaugsmą. Jeigu Kūčių vakarą vietoje neaiškių liejamo švino ar vaško figūrų, vietoje stebimų savo pačių šešėlių leisime savo vaizduotėje iškilti nežinomo fronto kario pavidalui, žuvusio ir palikusio šeimą partizano šešėliui, išdraskytai tremtinio šeimai ir niekieno nepatariami žinosime, ką turime daryti.

Šitoks Kalėdų švenčių turinys neapniauks mūsų nuotaikos, jis neatitrauks mūsų nuo taurios pramogos ar pelnyto poilsio, bet išskaidrins mūsų žvilgsnį, kad galėtume tiesiai pažiūrėti į akis fronte su nuolat mums grėsusia bolševizmo pabaisa besigrumiančiam kariui ir jam Kalėdų proga suteiks tos šilimos, kurios visuomet teikia magiški ryšio žodžiai **Tėvynė ir frontas.**

PRIEŠKALĖDINIS BERLYNAS

Paskutinį kartą Berlyne teko būti 1939 m. sausio mėn., kai karo veiksmai dar nebuvo įsisiūbavę, tad juo įdomiau į Reicho sostinę patekti dabar, ketvirtais karo metais.

Karas Berlynui, kaip ir kiekvienam kitam kariaujančios valstybės miestui, uždėjo tam tikrą antspaudą, bet didmiestiškam ritme ypatingesnių pakitimų nematyti. Didysis judrumas koncentruojasi geležinkelių stotyse. Per ištisą parą čia viešpatauja didelis judėjimas ir, jei kiekvienam žingsny nesutiktum uniformuotų žmonių, negalėtum pasakyti, ar taikos, ar karo metas. Artinantis Kalėdų šventėms judėjimas dar didesnis, nes atvyksta ar pravažiuoja eilė atostoginių traukinių, kuriuose švyti karių veidai, karių, vykstančių trumpų atostogų pas saviškius. Kiekvienoj didesnėj stoty kariai aprūpinami šiltu valgiu, gi, pvz. vykdami iš Rytų ir peržengę Reicho sieną, kiekvienas gauna Fiurerio paketėlį su maisto produktais.

Berlyno gatvėse vyrai visi uniformuoti, o neuniformuotas — koks žymesnis meninikas ar užsienietis. Pastarųjų Berlyne gana daug. Pradedant graikais ir baigiant suomiais. Vietoj fronte kovojančių vokiečių vyrų dirba tinkami užsieniečiai arba moterys. Moterys vyrauja miestinio susisiekimo aptarnavime, gi užsienietį vyrą (daugiausia italą) pirmiausia pamatysi kavinėj, restorane ir pan. įstaigoj einantį padavėjo pareigas. Dėl to gatvėse ar požeminiam geležinkely svetimomis kalbomis kalbančių dabar žymiai daugiau, nei kada nors anksčiau.

Teatruose, variete ir kt. taip pat nemaža svetimtaučių. Dabartiniu laiku, kai Berlynas tapo viso kontinento kultūrinio gyvenimo centru, į jį suplaukia įvairiausių tautybių meninės pajėgos. Ypačiai daug sutinkama italų, daugiausia, žinoma, dainininkų.

Kultūrinės pramogos berlyniečių labai uoliai lankomos. Bilietų problema yra labai sunki ir ne veltui perkelta į iliustruotų laikraščių humoro puslapius. Bilietais į rinktinius spektaklius pirmiausia aprūpinami grįžę iš fronto ar sužeistieji kariai, be to, karo pramonei talkininkaują darbininkai. Pastariesiems DAF (Vokiečių darbo frontas) dažnai surengia uždarus spektaklius. Likusieji bilietai pardavinėjami laisvai ir tik saujelė laimingųjų patenka į spektaklį.

Su spauda panašus reiškinys. Karo sąlygos apribojo leidinių tiražą ir puslapių skaičių, tad dieniniai laikraščiai (o jų Berlyne eina visa eilė) išperkami netrukus. Vėlesnį vakarą išėjęs į gatvę, ne kiekvieną norimą spaudinį gausi. Ypačiai greit išparduodami populiarieji dienraščiai, kaip „BZ am Mittag", „Berliner illustrierte Nachtausgabe" ir „Berliner Lokalanzeiger".

Kas berlyniečius laikraštyje labiausia domina? — Pirmiausia perskaitomas tos dienos Vyr. kariuomenės būstinės pranešimas, pasirodąs vakarinėse laikraščių laidose. Iš viso berlyniečiai karinėmis žiniomis labai domisi, ir vakarinės laidos spaudos bematant pritrūksta. Vyr. kariuomenės vadovybės pranešimus galima išgirsti kiekvienam didesniam restorane ar kavinėje, kur įrengti garsintuvai. Kaip vertinami kariniai pranešimai, galima numatyti iš to, jog pranešimų metu įspėjama laikytis didžiausios tylos ir taip pat sustabdomas patiekalų užsakymas.

Be vietinių laikraščių, kurie pas kioskininkus tėra laikini svečiai, kioskuose gana daug užtinkama užsieninės spaudos. Čia vyrauja kituose kraštuose vokiečių kalba leidžiami dienraščiai ar savaitraščiai. Jų tarpe kur nekur galima užtikti Pabaltijy leidžiamų dienraščių, taip pat ir „Kauener Zeitung". Iš kitų kalbų laikraščių daugiau matyti italų ir prancūzų spaudinių. Kai kurie italų laikraščiai net leidžia vokiškasias laidas (pvz., žinomas iliustruotas humoro savaitraštis „Marc Aurelio", kitas iliustruotas žurnalas „Ali" ir kt.). Nemaža pasitaiko vengriškų, flamiškų ir kt. laikraščių.

Panašus vaizdas ir knygynuose. Knygos pareikalavimas labai padidėjęs. Beletristikos leidinių gauti itin sunku. Ne kitaip ir su mokslo bei meno lektūra. Kiek laisviau su politine literatūra, bet ir jos ne visada gali įsigyti norimą egzempliorių, ypač stambesnių veikalų.

Dėl suprantamų priežasčių, knygų pardavimas yra normuotas, nes pirmoje eilėje knygomis aprūpinamas frontas, ligoninės ir poilsio namai. Be vokiečių knygų, didelės pozicijas užima italų leidiniai. Italų kalba Berlyne galima gauti ir beletristikos.

Prieš Kalėdas knygynai smarkiai lankomi, nes Vokietijoj įsigalėjęs paprotys šventėms savo bičiuliams ar šeimos nariams dovanoti vertingesnę knygą. Karo metu ši dovanų rūšis susiranda vis daugiau sekėjų ir dėl to dabar knygynuose lankytojų ypač gausu. Į vakarą lentynos smarkokai aptuštėja, bet iš ryto vėl matyti išrikiuotos naujos knygų eilės, laukiančios entuziastiško pirkėjo.

Prieškalėdinės nuotaikos jaučiamos ir kitose krautuvėse. Didelis ir vaikų žaislų pareikalavimas. Mažiesiems berlyniečiai ypač stengiasi sukurti jaukias šventes. Universalinėse krautuvėse įrengti vadinamieji kalėdiniai traukiniai, kuriuose matyti žymiųjų pasakų herojai ir kt. pramogėlės. Tradicinio švenčių turgaus Lustgartene šiemet, kaip ir ankstyvesniais karo metais, nėra, bet nuo to kalėdinė nuotaika nenukenčia.

Teisybė, Kalėdos sutinkamos be beatodairinio džiūgavimo, kaip taikos metais. Iš krantų liejantis džiaugsmas dabar ne vietoje, nes frontuose vyksta žūtbūtinė kova dėl tolesnės egzistencijos. Kiekvienas vokietis tai žino, yra giliai įsisąmoninęs, dėl to ir Kalėdos praleidžiamos rimto susikaupimo ežnkle, tikint ateiti ir dar daugiau talkininkaujant fronte esantiems, kurie dėl tėvynės aukoja ir savąją gyvybę.

Berlynas, gruodžio mėn.

K. Čerkeliūnas

Perkūnas – LFLS 62:27 (28:13)

Vakar Kauno krepšinio pirmenybių rungtynėse L kl. pirmavęs Perkūnas laimėjo eilines rungtynes prieš LFLS gan aukšta pasekme — 62:27 (28:13). Taškų pasiekė: **Perkūnas:** Leščinskas (22), Norkus I (22), Pauliukevičius (10), Mackevičius (4), Puzinauskas I (2), Puzinauskas II (2); **LFLS:** Dunikas (8), Petrauskas (8), Ilgūnas (6), Bielkus (5). Be to, mot. LFLS II užskaityta pergalė prieš nepilnos sudėties atvykusią LGSF II 30:0.

Po paskutinių rungtynių vyrų L kl. lentelės padėtis: 1. Perkūnas (4 rungt., 8 tšk.), 2. LGSF (4 r., 7 t.), 3. KTK (3 r., 6 t.), 4. Tauras (3 r., 5 t.), 5. ASK (4 r., 5 t.), 6—7. KJK ir LFLS (4 r., 4 t.), 8. Kovas (2 r., 3 t.).

SPORTININKAI KEIČIA KLUBUS

Šiemet tik nežymi dalis Kauno sportininkų pakeitė klubus. Iš žymesnių sportininkų perėjimų iš vieno klubo į kitą pažymėtini šie: LFLS futbolininkas Deineris perėjo į Perkūną. LGSF futbolininkas Šlyžius persikėlė gyventi į Vilnių ir žais Vilniaus LGSF, LFLS krepšininkas Paransevičius perėjo į KTK, Perkūno krepšininkas Sarcevičius — taip pat į KTK. Tauro rezervinės vartininkas Šidlauskas — į Perkūną, LFLS bokso ininkas Javorskis — į Perkūną, Šiaulių Šarūno krepšininkas Lukošaitis — įstojo į KTK. (at)

PERKŪNO STALO TENISININKŲ TRENINGAI

Kauno Perkūno stalo tenisininkų treningai dabar vyksta kasdien nuo 17 iki 19 val. klubo patalpose (Kęstučio 2). (at)

NAUJA LGSF KAUNO KLUBO VADOVYBĖ

Sekmadienį buvo Kauno LGSF klubo metinis susirinkimas, kuriame buvo padaryta platesnė klubo veiklos apžvalga. Nutarta sustiprinti lengvosios atletikos sekciją ir įkurti plaukimo sekciją, o taip pat sustiprinti savitarpinį narių bendravimą. Taip pat susirinkimui pateiktas pranešimas ir apie klubo finansinių reikalų padėtį.

Susirinkime išrinkta ir nauja klubo vadovybė: pirmininku dipl. ekon. K. Balta, vicepirmininku adv. S. Balčiūnas, sekretorium stud. A. Bendinskas, iždininku dipl. ekon. P. Kliorys, kasininku Danielius, turto globėju mok. Zupka ir moterų reikalų vadovė pavesta valdybai kooptuoti pačiai. Į revizijos komisiją išrinkti: teis. J. Dėdinas, agr. Pr. Rudinskas ir mok. A. Ignaitis.

Pranešimai

EGZAMINAI GAIL. SESERS SPECIALYBEI ĮGYTI

1943 m. sausio mėn. 20 d. 11 val. Lietuvos Savitarpinės Pagalbos Kauno Gail. Ceserų Mokyklos patalpose, Kaune, Laisvės al. 3, įvyks pašaliečiams (eksternėms) egzaminai gail. sesers specialybei įgyti.

Egzaminus laikyti turi teisę Lietuvos pilietės, ne senesnės kaip 40 m. amžiaus, baigusios ne mažiau kaip 4 gimnazijos ar tolygios mokyklos klases ir dirbusios gydymo įstaigose žemiau nurodomą metų skaičių, iš kurio pagrindiniuose ligoninių skyriuose (vidaus, chirurgijos, moterų ir vaikų ligų) ne mažiau kaip 6 mėnesius kiekviename skyriuje, parodžiusios sugebėjimą tinkamai dirbti ir gerai savo viršininkų — gydytojų atestuotos, visos:

1. gail. seserys — samaritietės ir patronažo seserys, dirbusios gail. seserų pareigose gydymo įstaigose ne mažiau kaip 3 metus;

2. slaugytojos, dirbusios gydymo įstaigose ne mažiau kaip 6 metus, ir 3. išklausiusios buv. Lenkijos valstybės specialius karo meto gail. seserų kursus ir mokančios lietuvių kalbą žodžiu ir raštu.

Norinčios egzaminuotis paduoda (asmeniškai ar paštu) prašymą Liet. Sav. Pag. Kauno Gail. Seserų Mokyklos Direktoriaus vardu Kaune, Laisvės al. 3, darbo dienomis ligi 1943 m. sausio mėn. 18 d., pridėdamos:

1. gyvenimo aprašymą (savo ranka rašytą);

2. išeito mokslo pažymėjimą ar jo notarinį nuorašą;

3. ligoninių, kuriose dirbo, vedėjų išduotus pažymėjimus apie atliktą stažą ir atestacijas, kuriuose būtų nurodyta kiekviename skyriuje išdirbtas laikas, pareigos ir darbo įvertinimas;

4. sveikatos liudijimą;

5. pasižadėjimą, kad išlaikiusi egzaminus sutiks dirbti Vyr. Sveikatos Valdybos nurodytoje vietoje;

6. paso ištrauką, notaro patvirtintą, ir, jei turi, gimimo metriką ar jo notarinį nuorašą ir

7. penkiolika RM už egzaminus ir pažymėjimą.

Egzaminuojama iš viso gail. seserų mokyklos kurso, tikrinant žinias teoretiškai ir praktiškai. Su programa galima susipažinti ir plačiau pasiteirauti aukščiau nurodytoje mokykloje.

Išlaikiusios egzaminus gauna gail. sesers pažymėjimą, kuris suteikia visas gail. sesers teises.

Lietuvos Savitarpinės Pagalbos Sveikatos Globos Srities Valdyba

PRANEŠIMAS VISOMS KAUNO ĮMONĖMS IR ĮSTAIGOMS

Profesinės Sąjungos Centro Biuro „Poilsio ir gyvenimo džiaugsmo" skyrius Kalėdų švenčių proga ir vėliau įmonių dirbantiesiems ruošia šiuos spektaklius:

Didžiajame teatre: gruodžio 28 d., 18.30 val. opera — pasaka „Jonukas ir Gretutė", sausio 4 d. 18.30 val. opera — pasaka „Jonukas ir Gretutė", sausio 6 d. 14.00 val. opera — pasaka „Jonukas ir Gretutė" jaunimui, sausio 11, 18 ir 25 d. 18.30 val. opera — pasaka „Jonukas ir Gretutė".

Jaunimo Teatre: gruodžio 30 d. opera — pasaka „Žiogas ir skruzdės", sausio 1 d. opera — pasaka „Žiogas ir skruzdės", sausio 2 d. komedija „Trys draugai", sausio 5 d. pasaka „Sviedinį, pasišokėk!" ir „Bremeno miesto muzikantai", sausio 6 d. pasaka „Saulutė". Visų šių spektaklių pradžia 14.00 val., išskyrus sausio 1 d. pradžia 16 val.

Įmonių vadovus ir atstovus prašome reikalingą bilietų skaičių negaištant užsakyti raštu Profesinės Sąjungos Centro Biure (Vytauto pr. 63, III aukštas, 24 kamb.). Pastangos bilietus užsakyti teatro kasoje arba teatro direkcijoj bus tuščios, nes pagal susitarimą su teatrų direkcijomis bilietus paskirsto tik rofesinių Sąjungų Centro Biuro „Poilsio ir gyvenimo džiaugsmo" skyrius.

UŽTEMDYMAS

šiandien nuo 15.05 ligi 7.30 val.

Laimės ir lemties dienos

Senosios Kūčių nuotaikos Aukš'a'čiuose

Pakvipęs šviestu, taukais ir pyragais išaušta Kūčių rytas. Vyrai su pirmaisiais gaidžiais iš trobų vienas kitą išsiginė — prie krosnies liko vaikai ir seneliai parpeliukams ar kitam švenčių ruošos priedurui.

Senasis bitininkas jau nuo apyaušrio sode prie avilių tupinėja, kiekvieno avilio landą apžiūri, biteles Kūčioms prikelia. Jis prideda gryną ausį prie landos, palengva avilin krampliais stukteli ir laukia laukia, kol pasigirs ramus šlamesys, kol sukrebždės ir suūš trumpu stipriu ūžesiu jo snaudalės; tada pasako joms Dievo vardą, praneša Kūčių saulutę patekėjus ir, kelis žingsnius paėjęs, klaupia jau kito avilio kelti. Ir kaip nekels šiandien jis savo bitelių, jei Kūčiose nepažadintos jos amžinai numiegos, daugiau pavasario saulutės niekad nebematys. Bet ne vien tik su aviliais bitininkui daug darbo. Jis šiandien apeina kiekvieną obelį ir kriaušę, balta šiaudų gryžte jų liemenį sujuosia, sustingusį medį meduota, ar nors miešimuota ranka pabraukia, kad ateinančiais metais daug daug vaisių sulauktų, kad obuoliais, kriaušėmis ir kitomis sodo gėrybėmis medžių šakos linktų. Koks linksmas ir su kokia meile jis tada trepinėja sode, jei medžių šakos dar šerkšnu linksta, jei balti sniego pūkeliai šakelėse plūdinėja — vaisius, daugybę spiečių ir didžią laukams derlą toks oras ateinantiems metams lemia. Tokią dieną jis kelis kartus visą sodą apeis, po kelias grįžtes medžiui užriš ir kiekvieną avilį antrą kartą pažadins, [illegible]

Apėjęs sodą, senasis ūkininkas pasuka tvartan. Paglosto ta pačia meduota ranka kiekvieno gyvulio kaklą, atriša nubrūžintą saitą ir išleidžia visus kojų pakratyti, kad iš jų linksmumo galėtų pavasario laimę pajausti, paties gyvulio sveikatą suprasti. Ir pasidžiaugęs savu gyvuliu, pats kreikia jiems sausą šventėms patalą, pats deda ir švenčių pašarą.

Jau nuo pusdienio Kūčiose rūksta kaimo pirtys, viso kaimo pusbernių kūrenamos. Šiandien pirtys jiems kūrenti skirta: jie velka obelines malkas, kad visų sustingusius kaulus sušildytų, kad sveikas garas visiems metams visokius negalus iššvarytų. Ir kūrena jie pirtis, ir kelia lalalą, visam kaimui didįjį vakarą ir sveiką garą šaukdami.

Ir kai prieblinda, kai tėmios sutemos iš karštų pirčių net paskutines senes iškrapšto, kai namuose susirenka visa šeimyna, kai moterys pakaičia tik vakar sugautą žuvį, kai stalą apskleidžia žaliu šienu ir balta balta staltiese, kaip sniegina pilnačio naktim, užgaubę, padeda Dievo pyragą ir kryžių, — prasideda ir ilgai lauktasis Kūčių vakaras. Tada iš stalčiaus, seniau iš nuomoto drobės buvo išvyniojama kantička ir pradedama pati pirmoji jos giesmė:

— Eik Adomai, iš Rojaus..

Visi jai pritaria, baigę sumeta kelerius poterius, susėda prie Kūčių stalo savo vietose... Ir ima tada seniausias namų žmogus Dievo pyragą, laužia baltą plotkelę su kitais ir taria:

— Dieve duok, kad ir kitas kūčias dar kartu visi kūčiotume.

Pritardami šiems žodžiams, visi palinksi galvas, persižegnoja ir pabučiavę pajuodusį kryželį valgo sulaužtas kartu su kit is plotkeles ir prisimena tuos, kurių šiais metais prie to paties stalo jau nematyti. Visur rami Kūčių vakaro rimtis ir tyla. Bet po Dievo pyragų, po tos tylios rimties atgyja juokas, prasideda valgymas, kūčių valgymas su ateinančių metų laime ir nedalia. Ir valgo visi kūčias: kviečius su saldum saldum miešimu, agunonų pyraga su medum, garuojančią žuvį, parpeliukus ir kitas šio vakaro gėrybės. Valgo kūčias ir žvalgosi į sienas, ar jų šešėliai su galvomis, ar valgys dar kitas kūčias? Ir niaukiasi veidas, niukte apniaunka ir kitų, jei šį vakarą sienoje pasirodo begalvis šešėlis, ar traukiant šieną pasitaiko kam nors žolelės trumpa nuotrupa. Bet ir jau nusiminusiam vėl nugiedri Kūčiose veidas, gal ir jam šis vakaras dar kitą laimę lemia. Ir kai valgį baigia malda, samdiniai gręžia slenkstyje skyles ir užkala kelis kviečio grūdus su miešimu, jie užkala gerą linkėjimą, gerą žodį namams. Jaunieji neria pro duris, jie klausosi šunų lojimo, skaito tvoros kuolus ar iš sugriebtų malkų glėbio bando savo laimę ir nedalią sužinoti. Jei visur buvo pora — kitus metus poroje kūčiosi, bet jei glėbyje skelta ir neperskelta malka pasitaikė — didi nedalia, o gal mirtis šiais metais likimo skirta. Ir kai gaidys, kai vaškas, kai niekas naujos laimės nebesako, namų šeimininkas dar kartą buria mergiotėms laimę. Jam sudeda visos po vieną geldon nėkoten apavą. Kurios apavas pirmiausiai išsiniokojo, — tekybos tai nulemtos, bet kitoms — dar ruginiais šiaudais vienos kūčios teks kūčioti.

Kai gaidys nubudęs nugieda jau geras nuovakares, kai krosnyje jau ugnis užgęsta, kai pagal pasakas vanduo vynu pavirsta, o gyvuliai visas šnekas užbaigia, visi nueina poilsio, kad galėtų namo sugrįžti vėlės, kad susišildytų sugrubusį kūną ir pasisotintų kūčių valgiu ir gėrimu. Ir grįžta vidurnakčiu vėlės, grįžta suradę savo namus ir džiaugiasi radę nenuimtą kūčių stalą, džiaugiasi namų šilima, savo vaikų ir vaikaičių gerumu ir laime. Sugrįžta vėlės, pasisotina ir palaiminę namus vėl grįžta iš kur atėję, iki vėl namai kada nors pasikvies, joms vėl stalą paruošę skirs.

Po Vėlių, sako, užeina ir Dievo Motina su kūdikėliu ant rankų ir radusi neminta stalą su šienu, su Dievo pyragais, palaimina namus ir dingsta.

Bet gaidys ir vėl pragysta. Vėlės ir visa kita paliko namus. Sukyla žmonės. Susėda prie stalo ir valgo riebiasias Kūčias — Kalėdas ant šienu padreikto stalo. Po šių valgių šeimininkas išneša Kūčių šieną ir Kūčių valgių visiems savo gyvuliams, kad šie visada linksmi, riebūs ir sveiki per metus šokinėtų, kad šių namų dalia nesiskustų, kad visi savo namus gerai atsimintų.

Sužvanga kažkur žvanguliai, sudinda varpeliai — iš kiemų pasipila vienas po kito važiuotojai Kalėdų parvežti, piemenėlių mišių išklausyti.

O piemenėlių mišios netokios seniau buvę, tikrų tikriausios piemenėlių mišios. Visi vaikai per šias mišias grodavę, dūduodavę, švilpdavę, kas kuo mokėdami, kaip išgalėdami: ar vamzdeliu, ar dūdele, ar paprasta švilpa švilpiniuodavę visa bažnyčia tik ūždavusi, tik ūždavusi.

Po mišių, po visų šventų maldų visi keliai būdavę, žvagulių žvagesio, visi, kiek įmanydami, pėsčius kaimynus berinkdami, lenktyniavo namuosna, kad visų metų darbus anksčiau valiotų, kad jų arklių sveikata geriau tesėtų. Ir namie, kai parvežtavo Kalėdas, kai pasisotindavo išalkusieji, pavargę gerą valandėlę nusnūsdavo, — troboje vaikų nė gyvos dvasios nesurasdavai. Jie sukdavo baloje ratą ir laukdavo, kol kerdžius ar kitas kuris senukas senu senu seneliu apsitaisydavo su didele barzda ir terba išėjęs kieman garsiai ir garsiai sušukdavo:

— Vaikai vanagai! Tarmazo! Nuo balų, iš trobų išsipildavo vaikučiai, vyžoti ir klumpėti — tarmabas jų viso advento svajonė. Senis susitvarkydavo vaikus, sustatydavo ilgon eilėn ir iš kaimo galo pradėdavo „Berneli šlovinti", įvairias Kalėdų giesmes giedoti. Ir kai geri šeimininkai seneliui putoto alaus puoduką, didelę pyrago žiauberę pasukdavo, senelis vaikų išmones parodydavo. Suklegdavo, sulalėdavo visa troba: vienas pipirus grūsdavo, kitas malkas veždavo, dar vienas kaip čigonas arklius jodydavo ir įvairias kitas pramones išsimanydavo.

Palinksminęs šeimininkus, padėkojęs dar kartą už vaišes, apdovanojęs riešutais ar cukraus gabalėliu dar tarmazui nepriaugusius, senelis su visu tarmazu kitus namus lankydavo. Ir taip iki sutemų, kol visą kaimą, visus namus išbūvodavo.

Kai vaikai su tarmazu pliekdavos, suaugėliai išsitraukę kantičkas Betliejų garbindavo, Kalėdų giesmes vienas už kitą geriau sušaukdavo. Ir garbindavo gimusį Dievą seniau iš kantičkų, o jas išsitraukadavo iš slapto stalčius, išvyniodavo iš įvairių audeklo rietimų, per šias dienas niekо nebijojo. Švenčių sulaukęs ir pikčiausias pristovas nebaisus.

Antrą Kalėdų dieną, kai iš bažnytėlės grįždavo, jaunimas susiburdavo kieno nors grįčioje ir savo gudrumą, savo sugebėjimus rodydavo, Vienai didelį didelį ir kaulu virtusį riestainį grauždavo, kiti šiaudais kietą kaulą daužydavo, o kiek iš jų čigonais, žydais ar kitais svieto perėjūnais pavirtę visokių gudrių ir kitų išmonių sugalvodavo. Šokių ir muzikos dar šią dieną nebūdavo, — tiems pasispardymams ir išsimanymams paties tarpušvenčio užtekdavo. Kokį gi šunį nuo Kalėdų iki Trijų Karalių kiekvieną vakarą lupsi, jei jokiam darbui ir piršto negali pajudinti. Ir pamėginkt žmogus tarpušvenčiais klojime kokį pėdą javų prasidaužyti, tuoj ateis nelabieji ir visa su šiaudais su visais grūdais kulte dulkėmis sukuls. O jei pamėginsi kokį panį susisukti, sluoksną linų prasiverpti, kai užpuls naktimis raganos, visa suverpę, visa suskę ir tave pati išverps į kokį siūlą. Ir daryk tada, brolyti, ką nori šiais vakarais. Lodyk šunis, rėkdyk armoniką ir balsginkt duris su grindimis — tam šventės, tam tarpušvenčiai.

J. Setekšnis

LITERATŪROS BARAI

V. MYKOLAITIS PUTINAS

MOTIEJUS GUSTAITIS

1927 — 1942

Gruodžio 23 d. sukanka 15 metų nuo kun. Motiejaus Gustaičio mirties. G. mirė Dzūkijos užkampy, Lazdijų miestely, kur buvo prisiglaudęs su Seinų gimnazija, Seinus lenkams okupavus. Pedagogo, mokytojo, jaunuomenės auklėtojo darbą kun. Gustaitis pradėjo dirbti Marijampolės gimnazijoj 1904 metais. Čia jis gavo dėstyti tikybą lietuvių kalba, tad turėjo progą suspiesti lietuvius mokinius ir pamažu žadinti bei stiprinti jų tautinę sąmonę. Visą tolimesnį savo gyvenimą ligi pat mirties kun. Gustaitis jau nebesiskyrė su jaunimu. Prieš Didįjį karą jis direktoriavo Marijampolės „Žiburio" mergaičių progimnazijoj; prieš pat karą, spėjęs suvažinėti į Ameriką, užmezgė ryšius su tenykščio jaunimo Vyčių organizacija, karo vargus vargo su „Žiburio" gimnazija Jaroslavlio mieste Rusijoj, o po karo vėl švietė, auklėjo Dzūkų jaunimą. Tas darbas, matyt, buvo meilesnis jo širdžiai, nes dėl jo atsisakė profesoriauti Lietuvos Universitete, nors buvo kviečiamas dėstyti literatūrą Teol. - Filosofijos Fakultete.

Daug nusipelnęs jaunosios mūsų inteligentijos auklėjimo darbe, Motiejus Gustaitis turi žymią vietą ir lietuvių literatūros istorijoj. Iš senesniosios kartos mūsų poetų, pradėjusių rašyti dar draudžiamojoj gadynėj, jis buvo įsigijęs geriausią literatūrinį išmokslinimą. Juk ir filosofijos daktaro laipsnį jis gavo už literatūrinę disertaciją apie orientalinius elementus Adomo Mickevičiaus „Krymo sonetuose". Literatūros studijas jis tęsė ir toliau. Paskutiniaisiais savo gyvenimo metais jis ypatingai buvo pamėgęs Romos klasikus ir nemaža išvertė lietuviškai iš Vergilijaus, Ovidijaus, Horacijaus ir kitų. Jis pirmas supažindino mus ir su M. Sarbievium, XVII a. klasiku, skambiomis lotyniškomis eilėmis apdainavusiu Lietuvos gamtą.

Norėdami apibūdinti Motiejų Gustaitį kaip poetą ir susidaryti bent apytikrią nuomonę apie jo kūrybą, turime bent trumpai atsakyti į klausimą, ką mes vadiname poetu ir ko ieškome jo veikaluose. Kalbant apie Gustaitį, šis klausimas yra ypatingai svarbus, nes daug kam jo eilėraščiai atrodo šiurkštūs, sausi, sugalvoti, kaltiniai. Tačiau klaidinga būtų manyti, kad poetas yra tik tas, kas sugeba sklandžiai eiliuoti, o jo kūryba — tai vien tik žavi, skambi daina, jausmingumas, žaismingi fantazijos polėkiai arba estetinė svajonė, pasak kai kurių teoretikų. Ne, poetas yra dar ir tas, kuris giliai įžvelgia į būtį, į gyvenimą, į žmogaus sielą, kuris savo jausmu ir protu apima daugelį žmogų vargінančių klausimų ir savo kūryba mus pačius padaro savo išgyvenimų dalyviais, praturtina mūsų dvasią, priverčia mus susimąstyti ir ko nors geresnio, ko nors amžinesnio pasiilgti. Poetas yra ne tik dainius, bet ir pranašas, ir mokytojas, ir teisėjas, nors jis moko be pamokslų ir teisia be kodeksų. Jis savo idealo šviesoj rodo save patį, rodo žmogų, rodo visą būtį, praskleisdamas gilesnę mūsų gyvenimo prasmę. Susimąstymas turi tokių pat teisių poezijoj, kaip ir jausmingumas bei fantazijos žaismas.

Motiejus Gustaitis štai ir yra toks susimąstymo poetas, vedąs mus į aukštybes, į moralinio gėrio sritis, į rūsčius asketiško savęs išsižadėjimo žygius. Ir jeigu mes mokėsime pro šiurkštoką Gustaičio eilėraščių formą, pro keistus žodžius, pro menkus rimus pasekti jo išgyvenimu, jo mintim, tai pamatysime, kad jis yra originalus ir gilus poetas, — naujų mūsų literatūroje kelių ieškotojas.

Gustaitis, poetas idealistas, gyvenimo prasmės ir tikslo ieško anapus kasdienybės, anapus visų laikinųjų reikalų. Atitrūkimo ir pakilimo nuo žemės temą jis kartoja keleriopais variantais, kuriems pavaizduoti štai trejetas posmų.

1. Kaip skaistus grožybės dangus!
Nūn širdžiai sakyte kas sako:
Ant žemės gyvenimo tako
Negal sau pakakti žmogus.

2. Ir stebiuos, manyt pagavęs,
Jog pasaulį apkeliavęs,
Žemės purvo neliečiau —
Tik ant kalnų, ant aukštųjų,
Ant viršūnių jų baltųjų
Parymojau, pamąsčiau.

3. Ir kas man ta žemė? jos išsižadė-
[jau.
Ir kas man tie žmonės, kuriuos
[pamylėjau?
Aš numiriau jiems.
Tavy, Sutverėjau, gyvenimas mano
Banguoja, kaip srovė plataus
[okeano,
Nutolus žmonėms.

Tačiau, smerkdamas žemę ir jos išsižadėdamas, poetas nesmerkia žmogaus. Priešingai, žemės išsižadėjimas, einant Gustaičio mintim, yra žmoniškumo ugdymo ir kūrybos vyriausia, o gal ir būtiniausia sąlyga. Parabolėj - prilyginime apie turtuolį ir jo sodininką dainių Gustaitis žemės gėrybių paneigimą taip susieja su kūryba: Turtuolis turėjo sodininką - dainių. Turtuolis būdavęs visados liūdnas, o sodininkas — visados linksmas ir vis dainuodavęs. Tuomet turtuolis apipila sodininką turtais ir atleidžia jį nuo darbo. Šis dainuot jau daugiau nesugeba. Po kiek laiko sodininkas imki sau auksą atgal ir sidabrą, tik mano dainas grąžinki.

Ta pati mintis, tik dar labiau paryškinta, yra įkvėpusi Gustaičiui ir du didesniuosius kūrinius: poemą „Meilė" ir oratoriją „Aureolė". Čia jau nebe žemės gėrybių, bet pačios gyvybės išsižadama dėl aukštesnio gėrio.

Smerkdamas žemę, kaip visokio ribotumo, negalios ir nuodėmės pradmenis, Gustaitis yra giliai įaugęs į savo gimtąją žemę — Tėvynę. Patriotinė jo lyrika, turininga ir gausi, palyginus su visu neperdideliu jo kūrybos palikimu, yra kilusi iš susirūpinimo savo tautos likimu, iš savo krašto ir žmonių meilės. Jo patriotinėj lyrikoj randa išraišką ir pirmosios sąmonėjančios Lietuvos viltys, ir po 1905 metų pasireiškęs veržimasis į kūrybą bei laisvę ir Didžiojo karo nelaimės ir nepriklausomoj Lietuvoj kilusios tautinės kultūros problemos ir net greit praeinamos politinio bei visuomeninio gyvenimo aktualijos.

Tėvynė jam buvo nebe smerkiamoji žemė, kurios išsižadėjo, bet tvirta atrama ir pakopa siekti aukštųjų buities idealų.

MIRĖ DR. PHIL. LIIV'AS

Šiomis dienomis Tartu mieste, eidamas 37 m., mirė nuo vėžio Dr. phil. Liiv'as. Tai buvo estų valstybinio centralinio archyvo vedėjas. Be to, Dr. phil. Liiv'as buvo plačiai žinomas kaip istorikas estų jaunosios istorikų generacijos. Dr. phil. Liiv'as dar dėstė ir istoriją Tartu Aukštojoje mokykloje, o taip pat yra parašęs visą eilę mokslinių raštų bei straipsnių.

Vienas iš vokiečių meno parodoje Miunchene naujai išstatytųjų kūrinių — Max von Poosch - Gablenz (iš Potsdamo) paveikslas „Namo".

Bernardas Brazdžionis

RAROTŲ GIESMĖ

Rasokit, dangūs ir išlykit Atpirkėją,
Raudoki, žeme, sielvarto rauda...
Šaukei Jį lūpom pranašų — jis neatėjo,
Šaukei burnojimais ir skundais ir malda.

Rasokit, dangūs, — puolam, trokštam — mirštam —
Sukepo mūsų širdys, kaip sausa žolė,
Tik Tu per potvynius gali išvest mus, Kristau,
Tik Tu sausroj pagirdyt mus gali.

Tik Tu į mūsų klaikią naktį žengęs
Išvesi mus iš ūkanų, sausrų,
Pakelsi skliautą mirštančios padangės,
Žvaigždes nauju papuoši sidabru.

Rasokit, dangūs, nuodėmę nuplaukit,
Rasokit, dangūs, teatgis širdis,
Te amžių upės pasikėlęs sriautas
Mus neš Tavan krantan, kaip Nemunas žydįs.

Jurgis Jankus

TĖVIŠKĖ

Sauginas apėjo daržiuką, parymojo po sena, iš po liepų į saulę nubėgusia, obelim ir atsisėdo po ąžuolu ant akmens.

Atsirėmęs į šulinio rentinį, akis primerkęs, valandėlę žiūrėjo į pilkšvu žalsvumu vilnijančius rugių laukus.

Po lietaus užėjo šiltos, drungno vėjo gaivinamos dienos, ir rugių varpos jau palengva ima suktis iš juosvai žalių bamblių. Taip, metus Dievas žada labai gerus, bet Sauginui tos drąsiai į sužydimą kylančios varpos širdį skausmo pripildo.

O, tėvui čia nepalyginti lengviau buvo gyventi. Jam pusbrolis numetė tą dirvono kampą, pabalėj krūmokšniais apaugusį atlaiką, ir šis paėmęs jį kas diena, kas mėnuo, kas metai, užkasė čia vis didesnę savo širdies dalį, įdiegė patį save. Ir Sauginas vėl apsižvalgo, lyg norėdamas pamatyti seną tėvą tebetriūsinėjantį apie daržą ir tarp medžių. Sunku buvo ir tada, bet iš visų keturių sklypo pusių buvo vis kitos žemės. Jei vienas pavydėjo, kad žmogus taip gražiai tvarkosi tarp keturių tvorų, tai kitas pasidžiaugė, jei kuris be reikalo ar su reikalu už ką nors supykdavo, tai kitas buvo atlaidus. Bet dabar... Ne, dabar, kai sklypas atsidūrė vidury Preikšo žemės, Sauginui pasidarė sunku.

Jis negali užmiršti tos dienos, kai Preikšas atėjo ir pasakė:

— Kaimyne, aš noriu tau gera padaryti.

Gera? Dar nebuvo girdėta, kad Preikšas geru apie save švaistytųsi, ir Sauginas nieko neatsakė, tik išplėtė pilnas nustebimo akis.

— Taip, Sauginai, negera man, negera bus ir tau. Nesupyk, galėtumėm juk labai geri kaimynai būti, bet, atsiprašant, kad čia sėdėtum man kaip karpa ant pat nosies galo, aš nenoriu. Išsikelk į pagirį, duosiu trigubai.

Taip, Sauginui iš sykio paaiškėjo, kokį gerą kaimynas jam norėjo padaryti, ir jis pratarė:

— Tų balotų krūmų?

— Krūmų?! Kokie ten krūmai! O tavo tėvas čia tai ant aguonoms įdirbtos žemės atsisėdo? Ar negyveno? Jis darbo nebijojo — va kas. Tu darbo irgi nebijai. Padirbėsi tai padirbėsi, bet paskum turėsi, kur išsitekti. Ir sotesnis būsi.

Bet Sauginas greitai atsakė, ir jo balsas buvo kietokas:

— Aš Preikšai, sotus ir dabar ne iš tavo malonės. Jeigu geri kaimynai būsim, ir tave kartais pavaišinsiu.

Preikšas valandėlę tylėjo. Paskum pabraukė pirštais trumpai kirptus ūsiukus ir pasakė:

— Nenori — tavo valia, bet žiūrėk, kad man nė višta pro tvorą galvos neiškištų!

O už vartų išėjęs pridūrė:

— Suprantu aš tave. Pagoniškai užsispyrusios giminės esi. Ir kodėl nesispirti. Čia taip gražiai nuokalnu, kad iš pusės mano laukų visos trąšos į tavo tą atskrebą subėga. Nesijuok. ne! Žinau, kodėl tavo toks sodas, tokie burokai! Čia mano trąšomis gyvas kiekvienas tavo sklypo žingsnis, kiekviena pėda.

Sauginas tada nieko neatsakė. Tik širdį sunkus apmaudas užgulė ir veidai tamsiu raudonumu plykstelėjo. Jis nenorėtų pykti, bet kad žmogus taip viską atvirkščiai suverčia. Jeigu jau tų trąšų toks perteklius jo laukuose, kodėl sklypo patvoriuose rugiai tokie juodi ir žolė taip susigarbiniavusi?

Žodžiai patys veržiasi šokti nuo liežuvio, bet Sauginas nenori pragaro. Jeigu žmogus jaučiasi galingesnis esąs ir nori matyti tik tai, kas jam naudinga,. argi verta aušinti burną?

Ir nuo to sykio Preikšas nepraleisdavo progos Sauginą pašnekinti.

— Tai vis neapsimąstai?

— Aš nė nemąstau, — atsakydavo Sauginas.

— Nemąstai — ir blogai. Aš noriu tau tik gero. Nenori kąsti trigubo kąsnio — nereik, bet ir man nuostolių nedaryk. Patvoriai visi krūmų užgožti! Ar tu pagalvojai, kiek man nuostolių pavėsis padaro. Aš liepsiu, visus patvorius išvalyti.

— Ne kaimyne, patvorius ne pats užsodinai, ne pats ir valysi, — nebeiškentęs atsakė Sauginas.

Bet kitą rytą Preikšas atėjo su bernu ir ėmė genėti per tvorą išsvirusias vyšnių ir liepų šakas.

Sauginas paėmė grėblį ir išėjo sodelio grėbstytį, bet nepratarė nė vieno žodžio. Šakos šlamėjo ir krito žemėn, o Preikšas garsiai kalbėjo. Paskum pasirėmė ant gerokai pragiedrėjusios tvoros ir pasakė:

— Kodėl nesibari?

Sauginas dar kelis kartus patraukė grėbliu, pakėlė galvą ir atsakė:

— Tai tik tam tiek daug vargo padėjai?

— Kam? — paklausė Preikšas, ir jo balse pasigirdo nustebimas.

— Nagi, kad pasibarčiau.

— Jeigu nori, gali ir į teismą paduoti, — vėl pasakė Preikšas.

— Nevaikščiojo mano tėvas po teismus, nenoriu vaikščioti nė aš; — ramiai atsakė Sauginas ir vėl ėmė grėbstinėti.

Tas nuostabus kaimyno ramumas Preikšą ėmė siutinti, ir jis sušuko:

— Žiūrėk, kad ligi rytojaus iškirstum visus patvorius.

— Ne, kas yra šiapus tvoros, aš nekirsiu, — vėl atsakė Sauginas. — Jeigu turi galios, įeik ir pats iškirsk!

— Kam man eiti! Kai teismas įsakys, pats nusikirsi. Nenorėjai eiti geruoju, piktuoju išeisi! Aš dar tau surišiu ir rankas ir kojas. Ant kelių atsiklaupęs prašysi, kad...

— Neprašysiu! — nutraukė tada trumpai ir kietai Sauginas.

Bet kitą pavasarį Saugino Giedrutis susirgo pleuritu ir labai sunkiai taisėsi. Vaikščiojo vaikas po sodelį išbalęs, kaip pavasarinis debesėlis, o gydytojas pasakė: „Kad galėtum mėnesį kitą į sanatoriją, o šiaip.....

Ir viskas rodė, kad gydytojas neklysta, o motina vakar pasakė:

— Rugiai jau pradeda vilnyti ir greitai sužys. Su pirmaisiais rugių žiedais ir mūsų Giedrutis išskris.

Ji tyli moteris ir niekam nieko nėra prikišusi. Ji ir tuos žodžius pasakė, žiūrėdama į laukus, taip, lyg sakytų pati sau, bet Sauginas tai girdėjo ir susidėjo į širdį kaip didį priekaištą.

Ak, jeigu jis kaip nors galėtų! Juk mėnesį kitą sanatorijoj palaikyti ne tiek daug reikia ir jeigu tai tikrai grąžintų sūnui sveikatą. Bet iš kur paimti tą porą trejetą šimtų pačiam tuštume? Kad būtų ruduo arba nors žiema, kai miškuose darbai. Ne su lengva širdim apėjo jis visus, pas kuriuos tikėjosi rasti pagelbos, bet ir jie dabar sėdi be nieko. Paskum nerimo graužiamas praslankinėjo dieną, o naktį, negalėdamas užmigti, visą laiką klausė vaiko kvėpavimo, kuris tarpais buvo toks dažnas ir negilus, kaip tada kai buvo marinamas.

Vos ėmus švisti, Sauginas pakilo iš lovos ir nubraukė plaukus nuo vaiko kaktos. Kakta buvo vėsi ir išrasojusi. Jis tada išėjo į kiemą ir ilgai rymojo ant tvoros. Nuo didelės rasos pilkavo rugiai, vasarojus ir pievos. Rytas buvo vėsus ir kai pašiurpo vienmarškinė nugara, pasidarė lyg lengviau, ir Sauginas tarėsi galėsiąs nors valandėlę numigti. Bet troba buvo pilna tvankumo ir, vos slenkstį peržengęs, vėl nustojo noro gulti.

Jis atsisėdo prie lango ir, giliai priekin pasilenkęs, ilgai žiūrėjo į sūnaus veidelį, kuris rytmečio prieblandoj atrodė toks baltas, kaip iš lajaus išlietas.

Ir taip nedaug, taip maža galėtų grąžinti tam veidui sveiką rausvumą! Bet iš kur paimti. O jeigu dar savaitę, dar mėnesį vaikas turės miegoti tam tvankume?... Ir tėvas vėl paskendo liūdnuose mąstymuose. Preikšas... Taip, jis tikrai galėtų. Jis turi ir banke ir grynais, tik po viso to...

Ir vis dėlto, kai saulė patekėjo, tėvas pakilo nuo suolo ir, niekam nė žodžio nepasakęs, išėjo. Šlapiu taku ir rasota pieva nubrido jis pas Preikšą. Vilties jis neturėjo, krūtinėje juto jausmą, lyg tuo žygiu įžeistų pats save, bet nenorėjo praleisti nieko neišbandęs.

Preikšas buvo kieme ir ramiai, dantis šiaudeliu krapštinėdamas, išklausė Sauginą.

Trejetą šimtų? Tik? O taip, tiek su malonumu geram kaimynui galėtų paskolinti. Juk tai ne tokie jau

Lietuvių dramos teatro keliai

(Kauno Dramos Teatro 22 metinių proga)

Nebuvo lietuviai be teatro ir pačiom sunkiausiom savo gyvenimo dienom. Kada negalėjo vaidinti, tada jie ypačiai daug dainavo. Atsirado naují momentai svodbinėj rėdoj, atsieit vaidinimai. Nūdien, jeigu reikėtų visa tai apibūdinti — galėtumėm drąsiai tarti, jog tai buvo mūsų tautos vargo dienų vaidinimai, vargo dienų teatras.

Vaidinimai klojimuose ir daržinėse jau kitokio pobūdžio. Tai buvo mėgėjų teatrai, kuriuose atsirado savi autoriai, savi režisieriai ir aktoriai. Klojimai ir daržinės — ne teatrų pastatai su visom savo prašmatnybėm ir įmantriais įrengimais. Tačiau vaidinimų ir savo scenos žodžio ilgesys buvo tokis didelis, kad visi kiti mūsų kaimo trobesiai tam reikalui per maži buvo. Kurie daržinėn netilpdavo — žiūrėdavo pro plyšius ir iš tolo dainuojamų ar vaidinamų dalykų klausydavo. Taip klojimas ir daržinė tapo lietuviško teatro pionieriais ir atliko daug didesnį vaidmenį, negu jiems šiokioji diena skirdavo.

Tačiau ir tai tenka laikyti vien vargo ir priespaudos laikų teatru. Profesiniam lietuvių dramos teatrui įkurti buvo dedamos pastangos, bet tai buvo balsai tyruose, kurių niekas neklausė. Tik retais ir atskirais atsitikimais kuriai nors lietuvių draugijai būdavo duodamas leidimas nekalto turinio vaidinimui suruošti. Rusai, lenkai ir žydai — Lietuvoj turėjo savo teatrus, o lietuviai ne.

Pradėjo atsirasti lietuvių režisierių ir aktorių, baigusių teatro mokyklas Petrapily ar Maskvoj, bet savo krašte jie galėjo tik su mėgėjais dirbti. Apie profesinį ir meno idealų siekiantį teatrą galima buvo tik svajoti. Taip bėgo laikas, atnešdamas vis naujų įvykių ir naujų vilčių, kol, pagaliau, visi žymesnieji lietuviai teatro menininkai grįžo į Lietuvą ir griebėsi darbo. To darbo vaisiai greitai brendo ir vieną šaltą gruodžio dieną Kauno gatvėse pasirodė afiša: „Lietuvių Meno Kūrėjų D-jos Dramos Vaidykla Miesto Teatre. — 1920 m. gruodžio mėn. 19 d. **Dramos atidengimas Joninės**, 4 v. Zudermano drama. Dalyvauja. **A. Vainiūnaitė, P. Tendžiulytė, O. Kurmytė, A. Dragūnaitė, J. Stanulis, P. Kubertavičius, M. Kiršinas** ir kit. Dramos vedėjas vyriausias režisieris **M. Vaičkus**. Pradžia lygiai 6,30 val. vak."

Nuo to laiko prabėgo jau 22 metai. Neilgas tai laiko tarpas, o iš ano pirmo vaidinimo Kauno Didžiajame teatre keli aktoriai teliko. Prieš keletą metų mirė dramos teatro kūrėjas Juozas Vaičkus. Miręs jau yra ir aktorius M. Kiršinas. P. Tendžiulytė jau ilgesnį laiką gyvena ir dirba Amerikoj. T. Dragūnaitė — dabar yra T. Vaičiūnienė ir šiuo metu dirba kaip aktorė Vilniaus Miesto Teatre. J. Stanulis, ilgus metus buvęs Šiaulių Teatro direktorius ir režisierius, dabar taip pat yra persikėlęs dirbti į Vilnių. Kauno Didžiajame Teatre liko tik Antanina Vainiūnaitė, Ona Kurmytė ir Petras Kubertavičius. Visi jie dar kupini kūrybinių jėgd ir, savaime suprantama, turi didelį scenos darbo patyrimą. P. Kubertavičius, be aktoriaus darbo, šiuo metu Kauno Didž. Teatre dirba ir režisūros darbą.

Pirmieji Kauno Dramos Teatro kūrybos metai, kai jame meno vadovų

Kauno D. Teatro direktorius V. Ivanauskas

ir režisierių pareigas ėjo J. Vaičkus ir A. Vitkauskas, buvo ypačiai sunkūs. Lietuva tada gyveno kovų ir kūrimosi dienas, ne visada buvo pakankamai lėšų, o ir patsai teatras nebuvo tinkamai įrengtas. Nemaža sunkumų teko pakelti ir su atrinkimu vieningo aktorių kolektyvo, kuriame dirbo arba visai jauni aktoriai, arba iš mėgėjų teatro atėję. Buvo labai maža savo originalinių veikalų. Negausų tada buvo ir verstinių. Visa tai sunkia našta slėgė teatro kūrėjų galvas, bet gera valia ir nuoširdžios pastangos savo tikslo pasiekė — lietuvių dramos teatras buvo įkurtas, kasmet jisai vis tvirtėjo.

Per tą dvidešimtmetį ir dvejus metus ne vienas žmogus Kauno Dramos Teatre kūrė teatro kryptį ir ne vienas ieškojo savaimingųjų teatro kelių. Po J. Vaičkaus ir A. Vitkausko atėjo a.a. **Kastantas Glinskis**. Tai buvo puikus aktorius, didis teatro žmogus. Buvo jisai geras ir jaunųjų aktorių mokytojas, bet kadangi beveik kiekvienam savo režisuojamam veikale jisai pats vaidindavo (tada maža buvo prityrusių ir pajėgesnių aktorių) — kaip režisierius ryškesnių pėdsakų nepaliko. A. a. Kastantą Glinskį prisimenam tiktai kaip didelę vaidybinio talento asmenybę. Todėl greta K. Glinskio reikėjo pastatyti kitą žmogų, kuris dirbtų tik režisūros darbą. Ir buvo tada iš Biržų krašto pakviestas jau Rusijoj režisieriaus darbą dirbęs **Borisas Dauguvietis**. Tasai didelio temperamento ir didelės teatrinės kultūros žmogus energingai ėmėsi darbo ir yra davęs visą eilę vertingų pastatymų. Nusipelnė B. Dauguvietis ir rengdamas jaunųjų aktorių kartas. Blogiau jam sekėsi su lietuvišku veikalu atkūrimu scenoje. Gal būt, pats iš prigimties linkęs į kritikizmą, jisai ir į lietuvį žmogų scenoje žiūrėjo kritiškai. Dėl to mūsų scenoje, vaizduojant lietuvį, atsirado visa eilė keistų žmogysčių ir net karikatūrų. Tačiau būtų neteisinga teigti, kad B. Dauguvietis nesirūpino sava dramaturgija. Kauno Dramos Teatrui švenčiant savo darbo dešimtmetį, jisai rašė: „Teatras ir dramaturgas — tai du nepaprastai vienas su kitu sujungti dalykai. Teatras ieško dramaturgo, dramaturgas ieško teatro. Vis dėlto tenka prisipažinti, kad teatro, kaip tokio, rolė pas mus ligi šiol yra dominuojanti. Mūsų teatrai atkakliai ieško dramaturgo ir deda visas pastangas, kad radus jį suteiktų visus galimumus dirbti". Prie tų teisingų žodžių šiandien galima tik tiek pridurti: gaila, kad pagrindinis Lietuvos teatras ir per antrąjį savo darbo dešimtmetį dramaturgo nesurado (vieno Petro Vaičiūno juk tikrai per maža). Tai galima įrašyti tik į jo nepasisekimų knygą.

Naujų vėjų į Kauno Dramos Teatrą atnešė **Antanas Sutkus**, Vilkolakio ir Tautos Teatro kūrėjas. Pirmiausiai jis čia pasireiškė kaip pirmaeilis administratorius ir teatro reikalų tvarkytojas. Tačiau didžiausias jo nuopelnas buvo tai, kad jis į Kauno Dramos Teatrą įliejo naujo kraujo, atsidvedė iš Tautos Teatro visą eilę jaunų ir talentingų aktorių. A. Sutkus dirbo Kauno Dramos Teatre ir režisūros darbą; bet, būdamas teatro direktorium, mažiau dėmesio tam reikalui skyrė, todėl kaip režisierius stebinančių aukštumų nespėjo pasiekti. Vertinga liko tiktai, kad jis visai eilei žmonių davė rimtą teatro supratimą, sužadino juose teatrinės veiklos meilę ir įjungė juos į lietuviško teatro kūrybą.

Šviesiausiu iki šiol Lietuvos teatro laikotarpiu tenka laikyti **Andriaus Olekos - Žilinsko** grįžimą į Lietuvą. Tegu ir jisai neatrado lietuvio dramaturgo, tegu ir jam nepavyko sukurti savaimingųjų lietuvių dramos teatro kelių, bet tai buvo didelio masto režisierius ir didelio masto teatro pedagogas. Gana to, kad jo darbas tesiamas, kad jo mokiniai **J. Monkevičius ir R. Juknevičius** dabar vadovauja pirmiesiems mūsų dramos teatrams. Bet ir paties A. Olekos - Žilinsko pastatymai, pvz, V. Krėvės „Šarūno", giedriu atbalsiu atsiliepia iki šių dienų. Didelis nuostolis, kad mūsų drama neteko tokio režisieriaus, kad jis, užuot dirbęs savo tautos teatro kultūrai, turėjo išvykti į užjūrį.

Sunkiau yra kalbėti apie Kauno Dramos Teatro dabartį, kai visi jo kūrybinį darbą dirbantieji yra čia pat ir kai užsimotieji barai dar tik pradedami kirsti. Tačiau pereito sezono H. Ibseno „Laukinės antiės" (rež. J. Monkevičius) ir St. Santvaro „Žvejų" (rež. P. Kubertavičius) pastatymai, o dabar dideliu pasisekimu vaidinama G. Hauptmano „Rožė Bernd" (rež. J. Monkevičius) rodo, kad Kauno Dramos Teatras staigiu šuoliu pajudėjo pirmyn. Natūrali ir nuosekli augimo bei kilimo linija tokia ir turėtų būti tame teatre, kuris davė branduolius Vilniaus, Šiaulių ir visiems dabar veikiantiems mūsų dramos teatrams. Meno vadovo rež. J. Mnokevičiaus vieši pasisakymai taip pat liudija, kad nebus ilsimasi ant praeities nuveiktų darbų, o bus ieškoma savito lietuviško kelio, savų lietuviškų formų, ypačiai gi tada, kai scenoje bus kuriamas tikras ir pozityvus lietuvio vaizdas. To visi ilgimės.

Greta J. Monkevičiaus režisūros darbą dabar Kauno Dramos Teatre dirba P. Kubertavičius ir Vikt. Dineika. Laimingu sutapimu, Kauno Drama dabar turi rūpestingą ir nuoširdų savo darbų rūpintoją direktorių Vl. Ivanauską. Buvęs karininkas ir operos solistas visom jėgom dramos darbus remia ir globoja. Tuo, deja, ne visada Kauno Dramos Teatras galėjo pasidžiaugti ir pasigirti.

Kaip kitų mūsų dramos teatrų, taip ir kauniškio didžiausias rūpestis visada buvo savo dramaturgijos reikalai. Visi savo veikalų laukia ir nori, bet vos tik lietuvis autorius įžengia į sceną, tuojau, pradedant teatro žmonėmis ir baigiant visuomenė — visi tokius reikalavimus stato, tartum savas autorius iš karto turi būti Ibsenas, Šileris ar net Šekšpyras. Tokia pažiūra iš esmės gal ir teisinga, bet daugumui rašytojų jos pakako, kad jie niekad daugiau nesiimtų dramos rašymo. O to padariniai buvo ir tebėra labai žalingi. Kiekvienam augalui, jeigu norima, kad jis žydėtų, reikia švelnių rankų ir meilės kupinų širdžių. Tos meilės savo dramaturgams pirmoj eilėj turėtų parodyti patys dramos teatrai. Jeigu to supratimo teatrai neparodys — sava dramaturgija augs labai iš lėto. Tiesa, dažnai pas mus deklaruojama ir kita pažiūra, būtent — kad lietuviai yra tik lyrikai. Nereikėtų betgi pamiršti, kad lietuviai turi praeitį, pilną tiek daug dinamikos, tiek daug dramizmo ir sunkių išgyvenimų, kad, atsirėmę į tą praeitį, be abejonės, galėtumėm būti ne vien tik geri lyrikai, bet ir geri dramaturgai. Kauno Dramos Teatras, atrodo, rimčiau ir nuoširdžiau tuo reikalu pradeda rūpintis. Minėdami jo 22 metų sukaktį, galime tik linkėti, kad mūsų pirmajam dramos teatrui sektųsi ir šioj srity didesnių laimėjimų pasiekti.

Stasys Santvaras

Psichinių ligonių gydymas elektrošoku

Vakar (XII. 22) įvyko V. D. U. klinikų gydytojų susirinkimas, kuriame šalia įdomių ir įvairių ligonių ir preparatų demonstravimo buvo nervų ir psichinių ligų klinikos vedėjo Dr. Vaičiūno pranešimas apie psichinių ligonių gydymą seniau ir dabar. Po pranešimo demonstruotas gydymas elektrošoku. Trumpa pranešimo santraukėlė.

Kauzalinis (pagal priežastį) psichinių ligonių gydymas retai tepritaikomas. Psichinės ligos, kilusios dėl alkoholizmo ir kitų narkomanijų, gydomos pašalinant susirgimo priežastį — alkoholį ar kitus narkotikus; sifilinės kilmės psichiniai susirgimai gydomi specifiniu gydymu (arseno, jodo), gyvsidabro, bismuto preparatais), bet dažnai to neužtenka, dar reikia pridėti vad. pyretogeninis (karštį sukeliąs) gydymas. Tam tikslui 1917 m. Vienos psichiatras Wagner Jauregg pasiūlė maliarijos skiepymus progresuojančio paralyžo gydymui ir už tai Nobelio premija buvo apdovanotas (dabar dažniausiai vartojami tam tikri vaistai, sukelią karštį). Pyretogeninis gydymas su specifiniu duoda gana gerų rezultatų. Jei psichinės ligos kilo dėl kurio nors kito organo (ne smegenų) sutrikimo, duodami preparatai iš atitinkamo organo.

Labai dažnai psichinių ligų atveju vartojami raminantieji, migdantieji, stiprinantieji, organizmo jėgas keliantieji vaistai, šiltos tynės. Jau miręs mūsų psichiatras prof. Blažys labai mėgdavo lovoje laikymo režimą su tinkamu slaugymu. Hipnozė, psichoanalizė nedaug duoda. Kai kur gydoma darbu.

Prieš karą gydymui plačiai buvo vartojami vaistai: insulinas, cardiazolis (mūsų gamybos cordizanas) ir paskutiniu laiku elektrošokas. Šiom priemonėm gydomos daugiausia nežinomos kilmės ligos, siejamos daugiausia su paveldėjimu (pvz., šizofrenija), kurios šiuo metu laikomos beveik nepagydomomis. Insulinas, duotas didesnėm dozėm, sukelia miegūstą stovį, iš kurio pabudinama, duodant cukraus skiedinio. Tokie užmigdymai pakartojami kelis, keliolika kartų. Cardiazolis didesnėm dozėm ir elektrošokas duoda priepuolį, panašų į nuomarą. Tokie priepuoliai kartojami kelis, keliolika kartų. Šviežių psichinių susirgimų atveju (iki ½ metų nuo ligos pradžios) toks gydymas duoda neblogiausių rezultatų. Klinikos duomenimis, nuo 1925 iki 1942 m. toks gydymas davė 32% pagerėjimų. Kai dabar labai stinga vaistų, daugumai psichinių ligonių gydyti telieka beveik vienintelė priemonė — elektrošokas.

Šį būdą nelabai senai pasiūlė italai Celetti ir Bini. Lietuvoj pirmasis šį būdą pavartojo Dr. Smalstys 1940 m. Vilniaus psichiatrinėje ligoninėje.

Elektrošokui sukelti vartojamas tam tikras aparatėlis. Jojo pašlapinti elektrodai dedami ant ligonio smilkinių. Per jį paleidžiama 80—120 voltų įtampos 200 miliamperų stiprumo kintamoji elektros srovė, kuri leidžiama 0,4 — 1,0 sekundę. Sukrečiamas, papurtomas visas organizmas, gaunamas priepuolis, panašus į nuomaro. Atbudęs ligonis būna daug ramesnis, prablaivėja ir visiškai nieko neatsimena, kas jam buvo daryta. Nuo paties elektrošoko jokių negeistinų reiškinių bei pakenkimų nepastebėta. Labai neramūs, visiškai nesuvaldomi ligoniai, pavartojus kelis kartus elektrošoką, darosi sukalbamesnis, tylūs ir leidžiasi maitinami ir gydomi kitais būdais. Seniau psichiatrinės ligoninės dažnai būdavo užiančios, triukšmingos, įvedus elektrošoką, pasidarė tylios, ramios. Elektrošokas yra pigi ir nauja gydymo priemonė. Šiuo metu ji plačiai vartojama ir užsieniuose. Apie tai, kodėl r kaip elektrošokas paveikia smegenis į gerąją pusę, šiuo metu dar sunku pasakyti.

Br. Stasiukaitis

G. Trakl

Kūčių vakarą

Drobule laukai pabalo.
Skamba varpas tolumoj.
Gera, miela šilimoj
Vakare prie dengto stalo.

Kai kas grįžta iš kelionės
Į namus klaidžiais keliais.
Svyra aukso obuoliais
Medis daugelio malonės.

Ir vidun kelevis žengia
Žydi skausmas ties slenksčiu.
Ir spindėjimu skaisčiu
Duona, vynas apsidengia.

Išvertė *A. Tyruolis*

---

dideli pinigai, kad padorus žmogus negalėtų grąžinti.

Ne, tokio greito ir malonaus sutikimo Sauginas nebuvo tikėjęsis. Jis net nesvajojo apie tai. Mažiausia, galvojo, būsiąs gerai išbartas, ir staiga toks malonus rankos ištiesimas.

Pilnam rūpesčio Saugino veide atsirado šypsena, o jis pats buvo besilenkiąs dėkoti už kaimyniška širdį, bet Preikšas, dantį pakrapštęs, tęsė:

— Tik kam tau, žmogeli, paskola? Vargą tik ant savo galvos užsitrauksi. Imk tris šimtus ir kelkis į galulaukę. Esi darbštus. Po metų kitų vėl gyvensi taip pat, kaip čia. Ir sūnų sveiką turėsi. Na, žinoma, šį sykį trigubai duoti negalėsiu, bet tokį pat, kaip šitas, tikrai atmatuosiu. Ir priedo trobikės padėsiu nusigabenti. O darbo pas mane bus. Kumečio kada jau dairausi. Turėsi užtikrintą ir duoną ir darbą.

Sauginas tylėjo. Jis tik kiečiau suspaudė kepurę tarp rankų ir palenkė galvą žemyn, lyg didžiulė našta būtų ją užgulusi. O, tas mielas kamputis ir sūnus! Ir jo ir sūnaus čia takai pėda ant pėdos išminti, ir iš kiekvieno medžio, iš kiekvieno kampo kietas mielo tėvo darbas žvelgia. Visa tai prarasti jis gali tuoj, čia pat, tą pačią akimirką, bet ar sūnui nuo to tikrai pagerės? Ir tą pačią akimirką Saugino lūpomis prabėgo liūdnas šyptelėjimas. Taip, pasidaryti kumečiu, atsisakyti savo rūpesčių, savo laiko ir savo darbo; leisti, kad surištų ir rankas ir kojas...

— Ne, kaimyne, verčiau paskolink, — pakėlęs galvą pasakė. — Dar niekam nelikau skolingas, neliksiu nė tau. Išsimokėsiu ir atsilyginsiu.

Bet Preikšas tik plačiai šyptelėjo, paskui nusikrizeno:

— Jeigu vaiko negaila, žinokis. Tavo reikalas. Bet be niekur nieko paskolos tai nežadu. Jeigu taip lengvai mėtyčiau, manai, galėtum susišelpti. Kodėl kitur nesusišelpei? Juk jie taip lengvai duoda. Neturi, ar ne?

Sauginas nieko neatsakė. Jis pakilo sunkus ir pasuko į namų pusę, o Preikšas kalbėjo:

— Pagalvok, pasitark su pačia. Ką aš duodu, geriau nė iš Pono Dievo neišsiderėsi, o vaikas kiekvieną dieną nyksta.

Bet Sauginas nebežinojo, ką galvoti. Kol grįžo, kol dar sykį apėjo su tikra meile sutvarkytą kamputį, svyravo ir abejojo, bet atsisėdęs ant seno akmens prie šulinio nurimo.

Jis įsikibo naujos minties, bet į trobą nuėjo nesiryždamas: ji atrodė tokia menka ir juokinga. Trobo dabar pasirodė dar tvankesnė negu rytą, o Giedriukas sėdėjo ant lovos krašto išbalęs ir sulysęs, kaip tikras džiovininkas.

Motina pažiūrėjo į sūnų, paskui į tėvą ir paklausė:

— Tai ką?

Bet tėvas tik numojo ranka ir sunkiai atsisėdo. Motina dar valandėlę pastovėjo vidury aslos, paskui nusisuko prie krosnies ir nubraukė akis priekištės kampu.

Troboj pasidarė tylu ir pilna nevilties. Tėvas ilgai žiūrėjo pro langą. Po geros valandos atsigrįžo ir pasakė:

— Giedriuk, einu statyti tau sanatorijos!

Ir jo balsas buvo toks, lyg sakytų: „Vaike, einu tau duobės kasti".

Bet vaikas pašoko nuo lovos ir jo akutės sužibo:

— Sanatorijos? — beveik šukte sušuko jis.

Pastarosiomis dienomis apie ją tiek daug buvo kalbėta, kaip apie paskutinę viltį ir išsigelbėjimą.

— Taip, sūnau, ateik, statysim abu.

Ir pastatė. Sklypo kampe, kur vakarius vėjus užstoja vyšnynas, o šiaurinius — garbanom susivėlusios eglutės, juodu pastatė užuovėją su nukeliamu stogu ir plačiu guoliu.

Dirbdamas tėvas kalbėjo:

— Gydytojas sakė, kad sanatorijoj gydo oru. Jis ir man patarė, jei negalėsiu ten nuvežti, laikyti tave ko daugiausia gryname ore. O Preikšas nori, kad už gryną orą atiduotumėm tėviškę.

— Tėviškę? — smalsiai paklausė vaikas.

— Jis duoda tris šimtus, kad galėtum važiuoti į sanatoriją, bet patys už tai turime išsikelti į balas.

— Į Alksnytę?

— Taip. Ten, sako, jūs vėl galėsite gyventi.

Vaikas apmetė akimis sklypą, pilną medžių ir vaiskrūmių, daržą, mirgantį bepražystančių aguonų žiedais, ir pasakė:

— Ne, tėti, čia man ir numirti būtų smagiau.

Tėvui nuo tų vaiko žodžių sužibo akyse ašaros. Jis sukando dantis ir, valandėlę patylėjęs, tęsė:

— Bet mes pasistatysim sanatoriją, ir tu pagysi. Liga praeis, mes ir vėl viską čia turėsime. O Preikšas tau visada prikištų: „Man, o ne kam kitam turi dėkui pasakyti, kad dar gyvas vaikštai!"

Bėgo šiltos ir gražios vasaros dienos. Giedriukas triūsinėjo darže arba sode, o jei ne, tai gulėjo „sanatorijoj". Naktį čia abu su tėvu miegodavo.

Ėjo dienos ir savaitės, ir tėvui rodėsi, kad Giedriukui sveikata pamažu grįžta. Nuo saulės vaiko kūnas patamsėjo ir veidai įgavo sveiko rausvumo. Naktimis Sauginas ilgai rymodavo ant nuvargusios rankos pasirėmęs ir klausydavo vaiko kvėpavimo, kuris darėsi vis ilgesnis ir gilesnis.

Ir tėvui širdy kildavo pasididžiavimas savimi, sveikstančiu vaiku ir tėviške.

— Čia, sūnau, maža vietos ir ankšta, — kalbėjo jis vaikui, — bet viskas sava. Štai tu sveiksti, ir niekas negali mums kaišioti į akis savo gerumo, o pats sau džiaugtis, kad turi naudos iš mūsų nelaimės.

Į rudenį vaikas visiškai pasitaisė, ir gydytojas pasakė, jog atrodo, kaip iš geriausios sanatorijos grįžęs. Tėvas iš gydytojo išėjo nušvitusiomis akimis ir su džiaugsmu klausė šalia einančio sūnaus kalbos ir klausinėjimų, bet žodžių, kuriuos norėjo pasakyti, negalėjo rasti. Jo širdis buvo pilna smagumo ir pasididžiavimo. O! tik vienas Dievas ir jis pats težino, kiek jis šią vasarą iškentėjo...

Ir vakare, kai juodu su sūnum sėdėjo kieme ant suolelio, o motina baigė košti pieną, pasigirdo tyli, bet smagi, daina. Dainavo motina. Ji seniau dainuodavo, kur tik eidama, bet šie metai buvo tokie sunkūs, tokie pilni rūpesčio, abejonių ir skausmo. Ir nuo praeito pavasario daina iš motinos lūpų tepasigirdo pirmą sykį. Tėvas su sūnum pasižiūrėjo į vienas kitą ir nusišypsojo. Iš Preikšo kiemo buvo girdėti avių bliovimas ir Preikšienės barimasis.

KAUNO DIDYSIS TEATRAS

Trečiadienį, 23. XII., 18.30 val. **PAKALNĖ**, **E. d'Albert** 3 p. opera. Bil. 1,20—5,00 RM.

Sestadienį, 26. XII., 14 val. **PIRMAS SKAMBUTIS, Geneken ir Kolius** 3 v. komedija. Bil. 0,80—4,00 RM; 18.30 **GULBIŲ EŽERAS, P. Čaikovskio** 4 pav. baletas. Bil. 1,20—5,00 RM.

Sekmadienį, 27. XII., 14 val. **BRANDOS ATESTATAS, L. Fodoro** 3 v. pjesė. Bil. 0,80—4,00 RM; 18.30 val. **LENGVOJI KAVALERIJA, Fr. v. Suppe** 4 pav. operetė. Bil. 1,30—6,00 RM.

Pirmadienį, 28. XII., 18.30 val. **JONUKAS IR GRETUTĖ, E. Humperdincko** 3 v. opera (Profes. Sąjung.).

Antradienį, 29. XII., 18.30 val. **NAUJIEJI ŽMONĖS, P. Vaičiūno** 5 v. komedija. Bil. 0,80—4,00 RM.

Trečiadienį, 30. XII., 18.30 val. **MADAME BUTTERFLY, G. Puccini** 3 v. opera. Bil. 1,20—5,00 RM.

Ketvirtadienį, 31. XII., 18.30 val. **TRAVIATA. G. Verdi** 4 v. opera su **K. Petrausku.** Bil. 1,30—6,00 RM.

Penktadienį, 1. I., 14 val. **TARTIUFAS, Moljero** 5 v. komedija. Bil. 0,60—3,00 RM; 19 val. **PAJACAI, R. Leoncavallo** 2 v. opera; **VIENOS DŽIAUGSMAS, J. Strausso** 1 v. baletas (Wehrmachtui).

Šeštadienį, 2. I., 14 val., **DIREKTORIUS FLAKSMANN, Otto Ernsto** 3 v. pjesė. Bil. 0,60—3,00 RM; 18.30 val. **PAGIRĖNAI, St. Šimkaus** 4 v. opera. Bil. 1,30—6,00 RM.

Sekmadienį, 3. I., 14 val. **PIRMAS SKAMBUTIS, Heneken ir Koolius** 3 v. komedija. Bil. 0,80—4,00 RM; 18.30 val. **TRAVIATA, G. Verdi** 4 v. opera su **K. Petrausku.** Bil. 1,30—6,00 RM.

Pastaba: Vaikai iki 14 m. amžiaus vakarinius spektaklius neįleidžiami.

Vaidinimui prasidėjus salėn neįleidžiama. Bilietai gaunami kasdien nuo 10 — 12 ir 16 — 19 val. Didžiojo Teatro operos kasoje.

KAUNO JAUNIMO TEATRAS

Šeštadienį, gruodžio 26 d., 14 val. **JAUNIEJI DARŽININKAI, V. Zonbergo** 3 v. pjesė. Bilietai nuo 0,60—2,00 RM.

Sekmadienį, gruodžio 27 d., 14 val. **SAULUTĖ, M. Venclausko** 4 pav. pasaka vaikams. Bilietai nuo 0,60—2,00 RM.

Ketvirtadienį, gruodžio 31 d., 14 val. Premjera **ŽIOGAS IR SKRUZDĖS, Viktoro Kuprevičiaus** 3 v., 5 pav. opera — pasaka vaikams. Tekstas **A. Nakaitės.** Bilietai nuo 1,00—3,00 RM.

Bilieta parduodami Teatro kasoje (tel. 23717) darbo dienomis nuo 12 — 14 ir nuo 16 — 18 val. ir šventadieniais nuo 12 — 16 val.

Kauno Valst. Malūnui Nr. 4, Aleksote, Minkauskio g-vė 98, skubiai reikalingas **VYRESNIS BUHALTERIS IR VYRESNIS SĄSKAITININKAS**, gerai nusimanantieji gamybinėj buhalterijoje. 20116

MŪSŲ KLIJENTAMS!

Pakartotinai pranešame, kad „Amtsblatt des Generalkommissars in Kauen" ir „Kauener Zeitung" užsakomi ir apmokami tik atitinkamose pašto įstaigose. Kiekviena pašto įstaiga privalo priimti Jūsų užsakymus. Tik taip išvengsite pristatymo suvėlavimo ir mums ir sau trukdančių laiką užklausimų.

Kauen — Wilnaer Verlags — und Druckerei G. m. b. H. Kauen, Miško 11. 18922

Į LAISVĘ

KAUNAS, DUONELAIČIO 24

REDAKCIJA interesantus priiminėja 11 — 12 ir 16 — 17 val. Telefonai: vyr. redaktoriaus 20520, red. sekretoriaus 21414, redakcijos 20530.

ADMINISTRACIJA dirba nuo 7 ligi 17 val., prieš šventadienius — nuo 7 ligi 14 val. Telef.: skelbimų skyriaus — 26375, prenumeratos skyriaus — 26225, buhalterijos — 27659, ekspedicios 24825.

PRENUMERATA, siunčiant paštu per laikraščių užsakymo punktus — 1,30 RM mėn.; siunčiant paštu kaip spausdinius — 1,10 RM prenumeratos ir 0,90 RM persiuntimo išlaidų.

Anksčiau išėjusius numerius administracija pasiunčia apmokėjus numerio kainą ir po 0,05 RM už kiekvieną numerį persiuntimo išlaidų.

SKELBIMAI: smulkūs skelbimai už kiekvieną petito eilutę arba jos dalį 1,30 RM. Šeimyniniai skelbimai (mirties pranešimai) po 0,05 RM už petito eilutę arba jos dalį. Užuojautos nespausdinamos. Reklaminiai firmų skelbimai, išskyrus pakraštines skiltis, po 2,60 RM už petito eilutę arba jos dalį — pakraštinėse skiltyse eilutė po 13,00 RM. Tekste skelbimai netalpinami.

PINIGAI galima siųsti paštu administracijos vardu

Spausdina: Spaustuvė „ŽAIBAS". Kaunas, Duonelaičio g-vė Nr. 24.

Kauno radijas švenčių metu

Kasdien: 6.45 — Karo ir politikos įv. apžvalga; 7.00 — Žinios vok. k. RP; 12.30 — Žinios vok. k. RP; 13.00 — Karo ir pol. įv. apžv.; 14.00 — Žinios vok. k.; 15.00 Kariuomenės vadovybės pranešimo diktavimas DS; 22.00 — Žinios vok. k. RP; 24.00 — Žinios vok. k.; po jų programos pabaiga.

Ketvirtadienis, XII. 24. 13.13 Ūkininkams; 14.15 — Prie Kalėdų slenksčio RP; 15.30 — Kalėdinė muzika vaikams RP; 15.55 — Kalėdinės giesmės RP; 16.05 — Kalėdinės pasakėlės RP; 16.45 — Po eglute RP; 17.00 — Žinios liet. k.; **17.10 — Vaidinimas „Ateina žmogaus sūnus".** Aut. J. Gučius; 18.05 — Kalėdinis koncertas RP; 19.25 — 1942 m. Kalėdos Vokietijoj RP; 20.55 — J. S. Bach — įžanga ir choralas RP; 22.15 — Pramoginis koncertas.

Penktadienis, XII. 25. 6.15 — Rytinis koncertas RP; 8.00 Kalėdinės muzikos koncertas RP; **10.15 Transl. pamaldų** iš Arkikatedros Bazilikos; 11.30 — Fr. Schubert RP; 12.00 — Vidudienio koncertas RP; **14.15 — Vaikams:** „Kalėdų senelis". Aut. Kazys Binkis; 15.30 — Virtuozinė muzika RP; 16.00 — Kalėdų vok. ligoninėj RP; 17.00 — Žinios liet. k.; **17.10 — Kalėdos pas užsienio lietuvius**; 18.10 — Iš Vilniaus: solistų koncertas. Dal. op. sol. E. Mažrimaitė, op. sol. K. Gutauskas, M. Saulius (čello) ir S. Špinalskis (fort.); 19.00 — „Regėjimas". Selmos Lagerlof legenda; 19.15 — Linksma muzika Kalėdoms (pl.); 20.15 Fr. Leharo operetė „Paganini" RP; 22.15 — Pramoginė ir šokių muzika RP.

Šeštadienis, XII. 26. 8.00 — Koncertas (pl.); 11.00 — Iš Vilniaus: kamerinė muzika. Dal. Vilniaus Filharmonijos styg. koncertas; 11.30 — Vidut. koncertas RP; 14.15 — Iš Vilniaus: valanda kaimui. „Kalėdos, Kalėdos". Aut. P. Beržiūnas. 16.45 — Žinios liet. k.; 17.15 — Iš Vilniaus — koncertas vok. kariams; 18.00 — Linksmos melodijos. Dal. maž. orkestras, vad. J. Lechavičius ir sol.; **19.15 — Valanda liet. kariams**; 20.15 — Iš R. Wagnerio op. „Tannhauser" RP; 22.35 — pramoginė ir šokių muzika.

Sekmadienis, XII. 27. 10.15 — Pamaldos iš Arkikat. Bazilikos; 11.30 — Tėvynės garsai. „Baltoji žiema"; 12.02 — Žinios liet. k. ir sekančios sav. radijo programos apžvalga; **15.15 — Iš Vilniaus — valanda jaunimui:** „Motulės laiškas". Aut. K. Inčiūra; 15.30 Iš Vilniaus — choro koncertas. Atl. „Varpo" choras, vad. J. Sinius; 16.00 popietinis koncertas. Dal. maž. ork.; vad. J. Lechavičius, stud. kvartetas, vad. L. Jerošeko, sol.: J.: Krištolaitytė ir P. Kovelis; 16.45 — Žinios liet. k.; 17.15 — pop. konc. tęsinys; 18.00 — Iš Vilniaus — Transl. simf. konc. iš Filharmonijos salės; 19.15 — Valanda liet. kariams; 21.00 Žinios liet. k.; 21.15 — pramog. muz. konc. RP; 22.15 — pramog. ir šokių muz. (pl.).

Pirmadienis, XII.28. 12.02 — vid. koncertas. Groja maž. ork., vad. J. Lechavičius; 15.45 — V. Žadeika „Šokio menas"; 16.00 — Iš Vilniaus mėlynojo pirmadienio popietė. Dal. pramog. ork., ved. Vl. Ščepanskio; 18.00 — Laiko įvykiai (fiz. auklėjimas); 18.45 — Žinios liet. k.; 21.00 — Žinios liet. k.; 22.15 — Kamerinė muzika Sjoegren smuiko sonata. Atl. Vl. Motiekaitis ir S. Vainiūnas; 22.45 — Pramoginė ir šokių muz. RP.

Antradienis, XII. 29. 12.02 — Iš Vilniaus — vidud. koncertas; 15.45 — „Pūga virš ežero", [illegible] Sprindžio novelė; 16.00 — Iš operų pasaulio RP; 16.45 — Karo ir pol. įv. apžvalga; 18.00 — Laiko įvykiai; 18.45 — Žinios liet. k.; 19.00 — F. Timmermons apysaka; 20.15 — Skambančios melodijos. Dal. liet. pol. muz. ansamblis, vad. Br. Jonušas, mažasis ansamblis, vad. J. Lechavičius, S. Graužinio kvart., G. Matulaitytė (sopranas), P. Četkauskas (akord.); 21.00 — Žinios liet. k.; 22.35 — pramog. ir šokių muzika RP.

Trečiadienis, XII. 30. 12.02—„Naujųjų metų svečiai". Aut. K. Papečkys; 12.45 — Iš Vilniaus — vidud. koncertas. Dal. kar. pramoginis orkestras; 15.45 — Iš Vilniaus — literatūrinė valandėlė. „Naujieji metai lietu- [illegible] **19.35 — „Jaunimo dienos baigtos".** Iš K. Binkio poemos „Tamosius Bekepuris"; 20.15 Vl. Jakubėno kūrinių koncertas; 21.00 — Žinios liet. k.; 22.15 — koncertas. Dal. A. Binkevičiūtė (sopranas), B. Dvarionas (fort.); 22.45 — pramog. ir šokių muz. Dal. maž. ork., vad. J. Lechavičius ir Iz. Motiekaitienė (sopranas).

Paukščių ūkio specialistams paruošti kursai

Panevėžyje prie Viščiukų Peryklos veislinių paukščių ūkio ruošiami vieno mėnesio paukščių ūkio specialistams paruošti kursai. Į kursus priimami sveiki vyrai ir mergaitės, ne jaunesni kaip 16 metų amžiaus, baigę žemesniąsias žemės ūkio mokyklas arba 4 gimnazijos klases ir tolygaus išsilavinimo, o taip pat ilgesnį laiką dirbę veislinių paukščių ūkiuose.

Norį į kursus įstoti, turi paduoti Viščiukų Peryklos vedėjo vardu savo ranka rašytą prašymą, išeitojo mokslo pažymėjimą, gydytojo pažymėjimą apie sveikatos stovį ir gyvenimo aprašymą. Prašymus siųsti adresu: Viščiukų Peryklos Vedėjui, Panevėžys.

Kursai prasidės 1943 m. sausio 13 d. Tačiau, kad į prašymus būtų galima laiku atsakyti, jie turi būti prasiųsti kiek galima greičiau ir ne vėliau kaip iki sausio mėnesio 8 dienos. Vykstant į kursus reikalinga pasiimti darbo drabužius ir patalynę. Esant reikalui, kursantai galės būti apgyvendinti bendrabutyje, kur numatoma organizuoti ir valgyklą. Tačiau maisto kortelėmis ir produktais kursantai turės pasirūpinti patys.

Sėkmingai kursus baigę galės pasilikti praktikuotis ir dirbti Viščiukų Perykloje.

Žemės Ūkio Politikos Departamentas

20163

Pranešimas

Lietuvos Geležinkelių Eksploatacijos Kursai Kaune praneša, kad veikia technikiniams ir komerciniams pareigūnams paruošti kursai, kurie ruošia sekančių specialybių geležinkelininkus:

Technikinius: a) Stoties budėtojus, b) telegrafininkus, c) konduktorius, vagonų sukabinetojus ir iešmininkus. **Komercinius:** d) vagonų pažymėtojus ir svėrėjus, e) kainuotojus ir bilietų — bagažo kasininkus.

Į kursus priimami visi sveiki vyrai ir moterys nuo 20 iki 40 metų amžiaus, o baigę 2 reform. arba 4 nereform. klases nuo 18 metų. Sveikata tikrinama Kaune geležinkelių gydytojo.

Į stočių budėtojų, telegrafininkų ir komerc. pareigūnų klasę priimami baigusieji nemažiau 2 reform., 4 nereform. klasės lietuvių ir vokiečių gimnazijų. Kursuose mokslas tęsis 3 mėn.

Į konduktoriams, vagonų sukabintojams ir iešmininkams paruošti klasę priimami asmenys, baigę nemažiau 4 sk. pradžios mokyklos arba raštingi. Kursuose mokslas tęsis 1 mėn.

Nuo priėmimo dienos kursantai, o taip pat ir atliekantieji stotyse praktiką laikomi geležinkelių tarnautojais ir atlyginami pagal nustatytą normą.

Baigę kursus ir atlikę praktiką, skiriami į nuolatinę tarnybą pagal Geležinkelių Valdybos nuožiūrą.

Norintieji minėtus kursus lankyti, paduoda asmeniškai arba paštu prisiunčia:

1) Kauno Eksploatacijos Kursų Viršininko vardu prašymą, apmokėtą 3 RM vertės žym. ženklu,
2) Smulkų ir teisingą gyvenimo aprašymą,
3) Gimimo metriką, arba valdžios įstaigos patvirtintą paso nuorašą,
4) Išeito mokslo pažymėjimą,
5) Vietos policijos išduotą ištikimybės pažymėjimą,
6) Paskutinės darbovietės pažymėjimą,
7) Dvi fotografijas.

Prašymai priimami ir informacijos teikiamos Kursų raštinėje Kaune, Čiurlionies g-vė 10a, darbo valandomis.

Stojantieji į kursus atleidžiami nuo visų prievolių ir neturi būti surišti su kitomis pareigomis.

Į kursus kviečiami taip pat ir tie asmenys, kurie anksčiau yra padavę prašymus bei nustoję lankyti.

Pastaba: Butu, maistu ir patalyne kursantai apsirūpina patys.

Kursų Viršininkas

Siūlo darbo

• Marijampolės Apskr. Virš. įst. reikalingi raštinės tarnautojai. Priimami baigę bent 4 kl. Prašymus (be žym. mok.) siųsti kartu su autobiografija. 20006

• Reikalingos dvi tarnaitės į ūkį, nuo Kalėdų. Viena prie virtuvės, kita prie gyvulių. Grunvaldo 6—11, nuo 4—6 val. 20056

• Reikalingas tarnautojas dirbęs teisinėje srityje. Darbas laikinas ir iš jo pasitraukti gali bet kada. Dirbti tektų kasdien 3—4 val. (nuo 9 iki 12 —13 val.), todėl šį darbą galėtų atlikti ir neatsitraukdamas iš pagrindinės tarnybos. Rašyti: Kaunas, pšt. dėž. Nr. 150. 20062

• Lietuvos geležinkelių lengvesniems darbams atlikti skubiai reikalingos moterys.

Darbo gavimo reikalu moterys prašomos kreiptis į geležinkelių ruožų viršininkus, stočių viršininkus, dirbtuvių viršininkus, depo viršininkus, kelio meisterius bei kitus geležinkelių pareigūnus, t. y. kam kur patogiau. **Lietuvos Geležinkelių Valdyba** 20106

• K. V. B-vės „Parama" duonos fobrikui reikalingi kiemo vartų sargai. Su pasiūlymais kreiptis pas fabriko vedėją. 20113

• Vytauto Didžiojo Universitetui reikalinga mašininkė. Pageidaujama didesnio cenzo ir mašininko bei sekretoriaus stažas. 19282

• Vytauto Didžiojo Universitetui reikalingas vokiečių kalbos vertėjas su atlyginimu 180 RM. 19793

• Valst. Higienos Institutui, Kaune, reikalingi: 2 med. gydytojai, laborantai, laboratorijos praktikantai ir sanitarė — slaugytoja. Kreiptis darbo dienomis 9—12 val. Higienos Institutan, Poškos g-vė 2. 20110

• Malūnų Centrui reikalingi: 1. Finansų Skyriui buhalteris. 2. Technikos Skyriui tiekimo srities tarnautojai ir 3. Administracijos Skyriui pasiuntinys. Kreiptis darbo valandomis į Centrą, Kaune, Laisvės al. 31b. 20159

• Vaškų Žemės Ūkio Kooperatyvui tuojau reikalingi sąskaitininkai(ės), pageidaujama dirbę šios srities buhalterijoje. Prašymus su gyvenimo aprašymais, kuriose vietose ir kiek ilgai dirbo, kuriose pareigose, siųsti registruotus šio kooperatyvo buhalterio vardu. 20152

• Kauno Miesto Prekybai (sujungtoms Kauno Pramoninių Gaminių ir Kauno Valst. Maisto Gaminių Prekybom) nuo 1943 m. I mėn. 1 d. reikalinga gerai mokanti vokiečių kalbą vertėja — mašininkė. Atlyginimas geras. Kreiptis: Kauno Pram. Gam. Prekyba. Laisvės al. 24, kamb. 8 tel. 26994. 20141

• Šventupio Valst. Ūkių Grupei reikalingi keturi prityrę, turintys praktikos ūkvedžiai. Prašymus su gyvenimo aprašymu siųsti Šventupio Valst. Ūkių Gruppei, Vidiškių p. ag., Ukmergės apskr. 20088

• K. M. S-bės Tarnautojų Valgyklai reikalingos tarnautojos. Laisvės al. 70 nr., VI aukšt., pas Valgyklos Vedėją, nuo 10 — 14 val. 20105

• K. M. S. Dr. V. Kudirkos bibliotekai Kaune (Ugniagesių 4) **reikalingi bibliotekininkai**, rimti, išsilavinę, bendrą išsimokslinimą turį jaunuoliai-ės. Darbas popietinis. Kvalifikacijos nereikalaujamos. Mokantiems rašyti mašinėle — pirmenybė. Kreiptis (tik tiems, kurie myli knygą ir jaučia turį pašaukimą dirbti bibliotekos darbą) asmeniškai, 13 — 20 val. 20161

Ieško darbo

• Ieškau darbo Šančiuose ar apylinkėj. Kasu duobes, valau išvietes ir pan. Šančiai, Pušyno 11, Žemaitis. 20140

Pamesta

• Pažaislio v. Maitin. Paskirst. Punktas skelbia, kad pamestą leidimą, gautą kostiumo pirkimui Nr. Nr. 948717, 948719, Ambrazevičiaus Juozo vardu, laikyti be vertės arba grąžinti išdavusiai įstaigai; asmeniškai grąžinus bus atlyginta RM 100,—. 20142

• Š. m. gruodžio mėn. 21 d. apie 16 val. dingo dviratis ir portfelis, paprastas odinis. Dviratis firmos „Rex", rėmo Nr. 1118014, dviračio leid. Nr. 191. Portfelis su plombyru. Paėmusį prašau grąžinti Vytauto pr. 1 nr. parduotuvėn Nr. 41. Grąžinusiam atlyginsiu. 20146

• Radėjau, būk sąžiningas! Pinigus pasilik sau, dokumentus, korteles ir pažymėjimą grąžink nukentėjusiam. I. Martinaitis, Tirkeliškiai. 20148

• Lietūkis skelbia, kad Stepui Žinkevičiui išduotas darbo pažymėjimas ir vidaus pasas yra pamesti. Dokumentus laikyti be vertės ir grąžinti Lietūkio Asmeniniam skyriui, Kaune, Vytauto pr. 33. 20154

• XII. 21 d. rastas raktas prie Igulos bažnyčios. Parodos 12—1, telef. 21250. 20153

Įvairūs

• Jei išversti ką nors reik, į Sapiegos 6 eik Vertimų biuras „Plunksna" verčia į vokiečių kalbą prašymus, dokumentus, pažymėjimus ir kitus raštus. Kaunas, Sapiegos g. 6 nr. Telef. Nr 23727. 12121

• Biuras „PRAŠYMAS" rašo ir verčia į vokiečių k. įvair. prašymus ir kt. Kaunas, Putvinskio g 28. 19690

• **DĖMESIO!** Pranešame, kad K. V. B. „Parama" siuvyklos baltinių skyrius Kaune, Vilniaus. 33, II a, telef. 28080, siuva: rytinius, mediciniškus, ligoninėms ir darbo chalatus, pižamas, vyriškus viršutinius, apatinius ir moteriškus apatinius ir naktinius baltinius, treningus, kombinezonus ir kt. drabužius. Priima užsakymus iš įstaigų ir privačių asmenų iš užsakytojų medžiagos. Darbas atliekamas greit ir gerai. Užsakymai priimami kiekvieną dieną nuo 8—14 val. 19794

• Prityręs lektorius duoda Mašinraščio ir Stenografijos pamokas. Galima ir susirašinėjimo būdu. Kaunas, Sapiegos 6, b. 2. 4959

• „Radiocentras", inž. V. Stulgaičio, Laisvės al. 76, tel. 26192. Kvalifikuotas ir sąžiningas komplikuočiausių radijo gedimų taisymas. Įmontuojame aukšt. dažn., osciliatoriaus ir tarp. dažn. kontūrus. Bet kokiomis aplinkybėmis neturėti nepatenkinto klijento — mūsų šūkis.

• Jau laikas užsisakyti 1943 m. Vyr. Savitarpinės Pagalbos Komiteto leidžiamą jaunimui dvisavaitinį žurnalą „**ŽIBURĖLĮ**".

Pavėlavusieji pirmųjų numerių nebegalės gauti. Prenumeratos kaina: metams — 8 RM, pusei metų — 4 RM.

1942 m. išėjusių ir ankstyvesniųjų metų „Žiburėlio" nebėra ir prašom jų nebeužsakinėti.

„Žiburėlio" Administracija, Kaunas, Kęstučio g-vė Nr. 6, tel. 20354.

• Ieškau savo brolio Povilo Domkaus — Jurevičiaus. Žinantieji prašomi pranešti St. Domkūnui, Plungės policija, Telšių aps. 20149

• Dantų gydytoja V. Kudirkaitė perkelta į Nemuno g. 26a—5, tel. 26686. Darbą pradėsiu 1943 m. sausio mėn. 4 d. 20158

• Išnuomojamas saulėtas kambarys. Kuras būtinas. Vilniaus 41—21. 20145

• Duosiu mažą kambariuką su virtuvės pasinaudojimu miesto centre panelei, kuri apsiims 1 val. dieną aptvarkyti butą. Sužiniti laikr. adm. 20168

• Pirksiu kolonką geram stovy. Tel. 20481. 20156

• Parduodu mot. žiem. paltą už 500 RM. Kalniečių 63, 14—17 val. 20165

• Parduodu: did. formato rankinuką RM 600,—; paltą jaun. merg. ar mokinėms RM 600,—; elektr. ir papr. prosus RM 300,—. Tel. 24717. 20138

• Parduodu naują gelež. lovą RM 250,—. Piliečių 5—3, Šančiai. 20143

• Knygų mėgėjams! Parduodu visą Dr. Vydūno raštų komplektą iš 33 veikalų RM 200. Aleksas Mačius, Biržai, Gimnazija. 20144

• Pirksiu 1931—32 metų „Židinio" atskirus numerius. Perleidžiu „Ateities" tų pat metų atskirus numerius. Tel. 28497. 20155

• Pirksiu geram stovyje paskutiniųjų metų laidos **trakorių**, firmos „Fovson". Siūlyti adresu Kaunas, Pašto dėžutė 309, kartu nurodant kainą. 20164

• Keisiu vyrišką dviratį į siuvamą kabinetinę kojinę mašiną. VII Kranto g-vė Nr. 6a—10, 17—19 val.; sekmadienį visą dieną. 19975

• Keičiu naują sport. vaikų vežimėlį į moter. žiem. paltą arba vyr. aulinius batus 43 nr. Šančiai, Pušyno 27—3. 20139

• Keisiu emaliuotą vonią į aul. batus 42 Nr. Tel. 21031. 20147

• Keisiu modern. tinklinį radio aparatą 1940 m. mod. į kostiumą ar akordeoną. M. Darbininkų 46a—6. 20150

• Keisiu užs. vaikų vežimėlį į medžiagą vyr. kostiumui. Tel. 22612. 20151

• Keičiu vyriškus panešiotus pusbačius 39 — 40 Nr. į vyriškas kelnes į batus. Šančiai, Drobės g. 14—1. 20160

• Keisiu 32 bosų akordeoną į paltą Juozapavičiaus pr. 79—6. 20157

Jūs ieškote Kalėdoms dovaną?

Pašto taup. knygelė yra maloni dovana! Ją išrašo kiekviena pašto įstaiga. Taupyti pašte yra labai paprasta ir pelninga, nes už indėlius **mokamos palūkanos.** Visos Rytų krašto pašto įstaigos priima indėlius ir išmoka. Gaisro ar vagystės atveju pinigai, įmokėti pagal pašto taup. knygelę, nežūna. Klijuojant pašto ženklą į pašto taupmenų knygelę, galima taupyti ir mažiausiomis sumomis.

Atkreipkit dėmesį į visus paminėtus privalumus. Nudžiuginkit, įteikiant Kalėdų švenčių proga pašto taup. knygelę! Paaiškinimai gaunami visose pašto įstaigose. 19730

Italų tolimojo skridimo bombonešiai bombardavo Beirutą ir Tripolį Sirijoje

ITALŲ KOMUNIKATAS

ROMA. XII. 22. Antradienį Italijos kariuomenės vadovybė paskelbė tokį komunikatą:

Vyriausias kariuomenės štabas praneša:

Sirtoje nuosaiki karinė veikla. Žymesnė karinė veikla buvo Tunizijoje, kur per gyvus susirėmimus atremti priešo puolimai ir paimta šiek tiek belaisvių.

Mūsų aviacijos daliniai vėl sėkmingai puolė Bone ir Philippeville uostus, kur pakartotinai pataikyta į įrengimus.

Italų tolimojo skridimo bombonešiai puolė Tripolį Sirijoje ir Beirutą, kur buvo bombarduotos naftos valyklos bei sandėliai ir buvo sukelta plačių, iš toli matomų gaisrų.

Dienos būvyje per oro kautynes buvo numušti du priešo lėktuvai. Vienas mūsų lėktuvas negrįžo į savo bazę. Per paskutinius karo veiksmus Vidužemio jūroje nuskendo vienas mūsų torpedinis laivas. Dalis įgulos buvo išgelbėta.

Pirmadienį vėlai popiet britų lėktuvas Sicilijos pietryčiuose iš kulkosvaidžių apšaudė vieną traukinį. Vienas keleivis buvo užmuštas ir trys buvo sužeisti. Jokių materialinių nuostolių nepadaryta.

Dono centrinėje dalyje sunaikinti 404 sovietų tankai

Per vokiečių priešpuolius daroma pažangos

BERLIN. XII. 22. Dono centrinėje dalyje paskiros mūšių sritys gruodžio 21 dieną vis labiau pavirto vienu plataus masto gynimosi mūšių lauku. Puolimai ir priešpuoliai greitai sekė vieni po kitų. Tos gynimosi linijos, kurias mūsų kariuomenės daliniai toje srityje buvo įsirengę, vis labiau atliko savo uždavinį. Atramos punktų kryžminėje ugnyje masiniai priešo puolimai buvo suskaldomi į dalinius priešo veiksmus ir dėl to neteko pajėgumo. Ypač gausūs sunkieji ginklai padarė didelių sunaikinimų priešo šturmuojamose vorose. Priešo nuostoliai, ypač tankais, vėl žymiai padidėjo. Kaip vyriausioji kariuomenės vadovybė praneša, du vokiečių šarvuočių korpai nuo gruodžio 12 dienos iki 21 dienos sunaikino 404 sovietų tankus. Drauge veikiant vokiečių, rumunų, italų žemyno kariuomenių daliniams ir aviacijai, priešo įsiveržimas į užtveriamąsias pozicijas į vakarus nuo Dono centrinės dalies buvo pakirstas, tad bolševikai, nepaisant jų pradžioje turėtų laimėjimų, nepajėgė išplėsti savo tolesnio puolimo į vakarus. Dėl vis didėjančio priešingo spaudimo pakartotiniai bolševikų puolimai nuėjo niekais. Mūsų kariuomenės daliniai per vietinio pobūdžio pasistūmėjimus į priekį vėl pagerino savo pozicijas.

Taip pat tarp Volgos ir Dono vokiečių ir rumunų puolimų metu buvo padaryta pažangos. Rumunai puolė dvi vietoves, priešo atkakliai gintas, o vokiečių šarvuočių pajėgos, nepaisydamos bolševikų atkaklaus pasipriešinimo, dar labiau sustiprino savo spaudimą. Kituose Dono fronto ruožuose vokiečių ir vengrų kariuomenių smogiamieji daliniai sėkmingai kovojo. Jie susprogdino daug bunkerių ir bolševikams padarė didelių nuostolių.

Kovos lėktuvų daliniai parėmė mūšiuose žemyno kariuomenę. Per mūsų kovos lėktuvų puolimus, kuriais buvo paremiami tankų veiksmai tarp Volgos ir Dono, daugybė priešo tankų, pataikius bomboms, pasiliko išvesti iš rikiuotės mūšio laukuose. Bombomis buvo sunaikinti ir dideli traukiniai, kuriais bolševikai gabeno į frontą savo rezervus. Dono centrinėje srityje kovos lėktuvai, jų tarpe vengrų ir rumunų eskadrilės, puolė priešo pasipriešinimo lizdus, artilerijos pozicijas ir tiekimo centrus.

Puolimai buvo labai sėkmingi. Mūsų smingamieji kovos lėktuvai taikliomis bombomis sunaikino daug patrankų. Pažeme škrendantiems lakūnams pastebėjus į pozicijas statomas baterijas, jie puolė iš 16 patrankų ir daugybės trosinių vežimų sudarytą koloną bombomis bei lėktuvų ginklais. Ta vora buvo visiškai sunaikinta. Tolesnių didesnių nuostolių ginklais ir medžiagomis bolševikams padarė mūsų kovos lėktuvai. Daugybėje vietovių kiemai ir namai, kuriuos bolševikai naudojo kaip sandėlius ir kariuomenės būstus, pataikius bomboms, užsidegė. Mūsų lakūnai naikintojai užtikrino kovos lėktuvų bei smingamųjų kovos lėktuvų veiksmus ir oro kautynėse numušė 11 sovietų lėktuvų. Dvyliktąjį lėktuvą numušė priešlėktuvinė artilerija.

Pozityvi Vokietijos prekybos politika neutraliųjų atžvilgiu

BERLIN. Sėkmingas Vokietijos ir Švedijos prekybos sutarties sudarymas anglų amerikiečių kraštuose sukėlė tiek nuostabą, tiek nepasitenkinimą. Net mėginama sumažinti tą įspūdį, kurį vokiečių švedų susitarimas sudarė pasaulyje, tačiau tuo būdu iš pasaulio neįmanoma pašalinti fakto, kad tų susitarimų pasekmėje numatomi žymūs prekybos mainai abiem kryptimis. Susitarimas rodo, kad Vokietija ir ketvirtaisiais karo metais pajėgia neutraliuosius aprūpinti žymiais svarbių prekių kiekiais.

Sutarties sudarymas sukėlė didelį pasitenkinimą ir Švedijos visuomenėje. Švedų spaudos balsuose pripažįstama, kad naujoji Vokietijos Švedijos sutartis švedų ūkiui turi didelę reikšmę ir kad jos pagalba kraštui bus parūpinta tuojau reikiamų prekių, kurių šiandien iš niekur kitur negalima gauti. Yra savaime suprantama, kad Švedija taip pat pasisakė esanti pasirengusi išgabenti didesnius prekių kiekius. Panašiomis savitarpinėmis prekybos sutartimis neutraliųjų atžvilgiu vokiečių prekybos politika yra visiškai priešinga anglų amerikiečių užsienių prekybos metodams. Diena iš dienos iš neutraliųjų kraštų, ypač iš Pietų Amerikos, gaunama pranešimų, kad Jungtinės Valstybės, o taip pat Anglija, iš neutraliųjų atima didelius prekių kiekius ir mėgina išnaudoti jų ūkio bei gamybos pajėgas, o iš savo pusės nenori ir negali tiems kraštams pakaitomis duoti jiems reikiamų prekių.

BUKARESTAS. XII. 22. Radoro pranešimu, rumunų vyriausybė Atėnų miestui padovanojo 100 vagonų javų, kurie skirti gyventojų skurdui pašalinti. Be to, propagandos ministeris iš savo pusės Salonikų miestui padovanojo 10 vagonų javų.

Rumunų mokykloms Graikijoje buvo paskirta 100 t kukurūzos, 62 t kepsnių, miltų ir kitokių maisto produktų. Be to, Rumunijos vyriausybė, susitarusi su Vokietijos ir Italijos vyriausybėmis, leido išvežti į Graikiją 300 vagonų įvairių javų.

DARLANO FILMA SMŪGIS ROOSEVELTUI

STOCKHOLMAS. XII. 22. „Nya Dagligt Allehanda" Londono korespondento pranešimu, Londono kino teatrai dabar demonstruoja trumpą filmą apie įvykius Šiaurės Afrikoje ir Darlaną. Darlanas vaizduojamas kaip asmuo, kuris „pasirengęs tarnauti arba apgauti, žiūrint, kaip geriau". To švedų laikraščio korespondentas idomiu dalyku laiko faktą, kad ši filma galėjo būti demonstruojama be menkiausio britų informacijų ministerijos cenzūros protesto. Seansų metu publika šviltpia, kai tik pasirodo Darlanas.

GIRAUD NESUTINKĄS SU EISENHOWERIU

VICHY. Havas Ofi praneša iš Maroko, kad Giraud nutraukęs asmeninį bendradarbiavimą su Amerikos kariuomenės Šiaurės Afrikoje vyriausiuoju vadu generolu Eisenhoweriu. Tas bendradarbiavimo nutraukimas aiškinamas nuomonių skirtumais tarp abiejų karo vadų. Giraud reikalaująs greičiau veržtis prie Bizertos, o Eisenhoweris nori prieš tai užtikrinti poziciją Alžerijoje.

Įsteigta bendrovė „Rytų krašto žinių biuras"

ON. RYGA. Rygoje į prekybos registrą įrašyta „Nachrichtenbuero Ostland G. m. b. H." („Rytų Krašto Žinių Biuras", aprėžtos atsakomybės bendrovė), kurios centras bus Rygoje. Jos skyriai bus įsteigti Rygoje (Latvijos Žinių Biuras), Talinė (Estijos Žinių Biuras) ir Minske (Gudijos Žinių Biuras). Naujoji bendrovė ypačiai aprūpinsianti Rytų Krašto spaudą žiniomis ir straipsniais ir nuo 1943 m. sausio 1 d. perims iki šiolei Vokiečių Žinių Biuro (DNB) Rytų Krašte skyrių šiuo atžvilgiu vykdytus uždavinius. DNB skyriai pasilieka kaip DNB atstovybės žinioms iš Rytų Krašto teikti. Naujosios bendrovės vedėjai yra Dr. Winter Rygoje ir Dr. Ohling Berlyne. Jos skyriams vadovaus ligšioliniai vietinių DNB atstovybių vedėjai.

VAIDINIMAI SAVITARPINEI PAGALBAI

Penktadienį, šeštadienį ir sekmadienį — Kalėdų pirmą, antrą ir trečią dieną 19 val. VIII-os gimnazijos salėje („Saulės" namuose, Savanorių pr. 66) Juozo Lauciaus trupė Savitarpinės Pagalbos naudai vaidina v. Katzebug 5 veiksmų komediją „Slidus pusmilijonis".

Bilietai iš anksto gaunami Savitarpinės Pagalbos Vyr. Komitete, Kęstučio 6, administracijoje (tel. 20354), Kūčių dieną 10—12 val., o prieš vaidinimus — nuo 17 val. prie įėjimo.

Ketvirtadienį, gruodžio 24 d. kine „FORUM" nuo **10 iki 15** valandos bus parduodami bilietai **1. ir 2. Kalėdų dienai.**

Reicho darbo tarnyba

Viena diena Reicho darbo tarnyboje

Žadintuvas nutraukia miegą ir sapnus. Jauni vyrukai dar rąžosi po antklodėmis, bet pasigirsta dežūruojančio būrio vado švilpukas, įsakydamas pasiruošti rytmetiniam sportui. Greitai smunkama į sportines kelnes, ir bematant būrys jau stovi išsirikiavęs priešais būstą, pasuka dešinėn ir seka paskui būrio vadą, kuris **rytmetinę mankštą** pradeda trumpu bėgimu. Paskui keletas kvėpavimo pratimų atgaivina plaučius ir kūną. Kas dar nespėjo visai prasiblaivyti padaro tai **besiprausdamas.** Pradedama smarkiai bruzdėti, nes kiekvienas nori baigti pirmasis, — išgirdus įsakymą išeiti lauk, viduje viskas turi būti baigta. Praėjo vos 30 minučių po žadinio, o kiekjau padaryta. Dabar visi sėdi salėje ir gardžiuojasi **pusryčiais.**

Kartais kritiška būdinčiojo vadovo akis pastebi, kad kas nors atsisėdo prie kavos, „užmiršęs" nusiprausti. Patys draugai nugabena tokį į prausimosi baraką ir su dideliu triukšmu pastumia jį po dušu. Kitaip ir negalima, nes bendruomenėje turi vyrauti švara ir tvarka. Mokomoji tarnyba prasideda **vėliavos paradu.**

Aidint bugnui ir ištariant dienos šūkį, iškeliamas į viršų darbo tarnybos simbolis — vėliava su kastuvu ir rugių varpa.

Po vėliavos parado **paskirstoma tarnyba. Į darbo vietą** iššygiuoja du skaidiniai. Jie bendromis pastangomis sausins ten kaimo pievas. Du skaidiniai pasilieka atlikti **mokomąją tarnybą** stovykloje. Sunkus kai kam pasirodo pirmomis dienomis neįprastas darbas. Tačiau negarbė atsilikti nuo kitų draugų padeda iškęsti pirmąsias dienas.

Abu kiti skaidiniai, kurie pasiliko mokomosios tarnybos atlikti stovykloje, pirmąją valandą gauna **politinę pamoką,** per kurią jie supažindinami su Reicho darbo tarnybos idėja. Ilgas sėdėjimas vietoje ir protinis darbas jaunuosius vyrus galėtų išvarginti, todėl pasiimama kastuvus ir einama į pratimų aikštę. Pasigirsta skardūs įsakymai, ir lauką pagyvina tikslūs ir vikrūs judesiai, — prisiartinimas ir gretų pakeitimas, žygiavimas ir pratimai su kastuvais seka vienas paskui kitą, ir kiekvienas turi smarkiai sukaupti dėmesį, susiimti, kad savo neatidumu nenusipelnytų papeikimo. Kai kas, kam iki šiol dar neteko savo „aš" paskirti visuomenės reikalams, negali suprasti, kam visa tai reikalinga. Bet netrukus jį jau patraukia jo draugo pavyzdys. Tada ir jis pradeda suprasti, kad bendruomenėje ko nors galima pasiekti tik geležine disciplina ir drausme, ir tatai kaip tik yra tvarkos pratimų prasmė.

Kai po pusantros ar dviejų valandų su linksma daina paržygiuojama atgal į dalinį, kiekvienas jaučia, kad su kiekviena tvarkos pratimų valanda jo kūnas tampa vis stamantresnis ir disciplinuotesnis.

Prieš prasidedant naujai tarnybai vyrai turi laiko kiek atsikvėpti ir suvalgyti priešpiečius.

Po to seka **tarnybos pamoka,** kurios tikslas yra visus išmokyti vienodai laikytis ir elgtis už savo dalinio ribų. Vos tarnybos pamoka pasibaigia, jau matai pro kiemą ateinant virtuvės dežūruojančius, kurie eina paruošti stalą pietums. Bedalinant jiems porcijas, kieme dežūruojantis vadovas patikrina kitiems vyrams jų rankų ir nagų švarumą. Nevienam dar tenka užsukti į prausyklą, kad galėtų eiti pietauti. Paskui visi sueina į vidų. Prieš susėdant pasakomas linksmas pietų proga šūkis, o vadas palinki „gero alkio". Pavalgius, prasideda svarbiausias įvykis — dalinamas atgabentas paštas.

Po valgio **prigulama,** — kad darbo vyras galėtų visiškai pailsėti ir pasiruošti sekančiai tarnybai. Popietis pradedamas dviem valandom **sporto,** kuris fizine mankšta, bendruomeniniais pratimais ir žaidimais padaro kūną lankstų ir jį užgrūdina. Po to žaidžiama kamuoliu.

Po to seka **valymo ir adymo valanda,** kai kiekvienas darbo vyras turi išsivalyti savo rūbus ir, jeigu jie neperdaug sugedę, — juos pats susitaisyti. Šalia to per valymo ir adymo valandas kartojamos išmoktos žygio ir iškilmių dainos. Tiksliai patikrinama, ar visi dalykai švarūs ir tvarkingi. Tuo tarpu į dalinį atvyksta vyrai iš darbovietės ir išsirikiuoja priimti įsakymus. Duodant kitai dienai įsakymus, nuleidžiama vėliava. Po vakarienės galima rašyti laiškus arba suruošiamos iškilmės, demonstruojama filma arba einama į teatrą.

Kambario dežūruojantieji atsako už švarą kambaryje. Jie turi žiūrėti, kad, pasigirdus atitinkamam ženklui, kiekvienas gulėtų lovoje ir apie tai būtų atraportuota. Raportą priimti pasirodo dežūruojantis vadovas, kuris patikrina, ar viskas tvarkoje. Vadas ir darbo vyrai dieną užbaigia širdingu „Gute Nacht". Netrukus gilus, ramus kvėpavimas paliudija sveiką jaunimo miegą, ir tik už stovyklos vartų tamsoje girdisi vienodas sargybinio žingsnis.

NEPALIKITE NEIŠJUNGTOS ELEKTROS ŠVIESOS

Kai kuriose įstaigose, įmonėse ir privačiuose butuose, įėjainei nutraukus elektros srovę, šviesa tuojau neišjungiama ir, vėl paleidus srovę, šviečia per neužtemdytus langus.

Atsakingieji įstaigų viršininkai, įmonių vedėjai, gyv. namų savininkai, nuomininkai ir kt. už šį neapsižiūrėjimą bus griežčiausiai baudžiami.

Dėmesio! Nė vienas šviesos spindulys neturi prasiveržti laukan. Pirma aptemdoma, ir tik po to apšviečiama.

Mokyklų pertvarkymas generalinėse Lietuvos, Latvijos ir Estijos srityse

Mokyklų linkmė ir sistema

Liberalistiniai demokratinio pasaulio išmokslinimo principas remiasi tuo, kad vien tik išsimokslinimas duodąs žmogui aukštesnę vertę. Kas išėjo bendrus mokslus, tas laikomas išmokslintu. Aukščiausiu šios išsimokslinimo formos idealu laikomas akademikas, ir tauta galvodavo, kad ji tuomet turės aukščiausią kultūrą, kai joje bus daug paruoštų akademikų. Tačiau Adolfas Hitleris iš pagrindų pakeitė šią mokslo sistemą, nes jis patyrė, kad žmonės, išmokslinti liberalistinėje dvasioje, yra netinkami praktiniam gyvenimui. Kad žmogus būtų tikrai paruoštas praktiniam gyvenimui, jis turi būti kitaip „išmokslintas" negu to reikalavo liberalistinės pažiūros. Išsimokslinimas tik tiek turi vertės, kiek jis veda prie kūrybos, kiek žmogaus žinios gali būti pritaikytos praktiniam gyvenimui. Taigi prie naujos Adolfo Hitlerio sukurtos mokslo idėjos priklauso ir charakterio formavimas. Tai reiškia, kad turi būti išlavinta ir žmogaus valia. Mokslas ir valia turi būti netarpiniame ryšyje ir tiesioginėje tarpusavio įtakoje. Tačiau šiuo atžvilgiu žmogus yra pajėgus ir pakankamai stiprus vykdyti savo specialybės uždavinius tikrajame kasdieniniame gyvenime bei pildyti statomus jam bendrus epochos reikalavimus. Prie šių reikalavimų priklauso ir tie pavieniai asmens, kurie pirmon eilėn vadovauja savo tautai. Vadinamieji intelekto žmonės, kurie galvoje turi vien tik smegenis ir nieko daugiau, ir kurie neturi tikros gyvenimo pajėgos, šioje naujoje gyvenimo struktūroje neturi daugiau vietos. Į tokio žmogaus vietą žengia kitoks žmogus, kuris ne tik kad yra išmokslintas, bet kuris su savo žiniomis eina į gyvenimo praktiką ir įstengia kovoti. Tuo būdu jis yra su dvasia ir su charakteriu, tai yra pilnai dvasiškai subrendęs, natūralus žmogus, nes jo egzistencija atitinka gamtos įstatymus, kurie apima ne tik pavienių asmenų egzistenciją, bet kurie taip pat tvarko ir tautas.

Buvusiose Pabaltijo kraštuose mokyklos sistema šitokios pažiūros įgyvendinimui nebuvo linkusi, nes jų mokymo sistema rėmėsi liberalinėmis demokratinėmis pažiūromis. Pakanka tik nurodyti tai, kad jau prieš bolševikų įžygiavimą į įvairius kraštus žmonės su aukštuoju mokslu tapo šoferiais arba manufaktūros krautuvėse pradėjo pardavinėti kaklaryšius, kad iš šių faktų galėtumėm konstatuoti, jog tokio tautos turto ir jos jėgos eikvojimo jokia tauta be didžiulių sau nuostolių ilgai negali pernešt

Reicho ministeris užimtoms Rytų sritims dabar davė nurodymus, kuriais remiantis Baltijos generalinės mokyklų žinybose bus įgyvendinta nauja mokyklų sistema ir tuo būdu mokyklose galės būti vedamas pr duktingas darbas.

Naujos mokyklos įgyvendinimo u davinial turi tikslą testi mokslą ir išauklėti tokį jaunimą, kuris, remdamasis savo tautos jėga, įstengs save pateisinti naujosios Europos ribose aukščiausiame laipsnyje.

Mokyklų atstatymo planas atrodo taip: įvedamas privalomas 7-nerių metų pradžios mokyklų mokslas, išskiriant generalinę Lietuvos sritį, kur kol kas dėl mokytojų stokos tai negalima įgyvendinti.

Ketvirtais pradžios mokyklos mokslo metais — pradžioje dar neprivertiama forma — bus vykdoma gabiųjų moksleivių, išėjusių ketverių mokslo metų kursą, atranka. Tuo būdu priauglis galės lavintis visose vidutinėse, aukštesnėse ir pagrindinėse specialybėse. Ši mokyklų sistema Estijoje ir Latvijoje visiškai nauja. Lietuva turėjo progimnazijas, kurių įrengimas yra panašus į aukščiau paminėtą mokyklų sistemą.

Antrasis gabiųjų moksleivių atrinkimas bus vykdomas iš baigusiųjų pradžios mokyklos kursą moksleivių. Šiems moksleiviams bus įrengtos mokslo priemonėmis aprūpintos 4-rių mokslo metų aukštesnės mokyklos, kitaip tariant, šiose mokyklose numatoma išeiti pagrindinę specialybę.

Baigusiems pradžios ir vidurines mokyklas numatytos neprivalomos 3-jų arba 2-jų metų specialybės mokyklos, kur bus vykdoma pasirinktoji specialybė praktiškai. Žiūrint atskirų generalinių sričių ūkinio charakterio, bus įrengtos žemės ūkio, miškų, amatininkų, technikų, pirklių ir valdininkų specialybių mokyklos.

Gabiųjų ir pajėgiųjų mokinių atrankai svarbioms specialybėms numatoma įsteigti aukštąsias specialybės mokyklas. Pajėgūs pasitobulinimo metai gamybos srityje Reicho pramonėje ir amatų srityje tikrai suteiks daug naudos, besilavinančiam jaunimui jų pasirinktoje specialybėje. Be to, geresniųjų mokinių atrankai yra atviras kelias į aukštąsias specialines žemės ūkio, miškininkystės ir technikos aukštąsias mokyklas.

Tačiau pačios tautos rūpestingai tvarkomo ūkio apsaugos interesais turi būti kreipiamas dėmesys į tai, kad atrankai būtų leidžiama tokiu kiekiu siekti aukštojo mokslo, kiek tai reikalauja ūkinis ir kultūrinis atstatymo darbas.

Pajėgiausios ir darbščiausios visų sluoksnių generalinių Lietuvos, Latvijos ir Estijos sričių atrankos siekimas aukštojo mokslo yra užtikrintas ir tuo pačiu savaime pilnai pateisina vienus iš pirmųjų socialinius pagrindus. Tuo pačiu pačios tautos interesais nebebus progos atsirasti inteligencijos bedarbių sluoksniuose.

Tačiau visose mokyklose turi būti dedamos pastangos pramokti vokiečių kalbos, nes juk kalbos mokėjimas yra svarbiausias veiksnys abipusiam susipratimui. (Ostraum — Artikeldienst)